

Concept

Nota Financieel Beleid AGV 2016

Datum

24 maart 2016

Korte Ouderkerkerdijk 7
Amsterdam
Postbus 94370
1090 GJ Amsterdam
T 0900 93 94
F 020 608 39 00
KvK 41216593

www.agv.nl

24 maart 2016

Inhoud

	<u>Blz.</u>
1. ALGEMENE INLEIDING	5
2. SAMENVATTING	6
3. INVESTERINGEN	8
3.1. Uitgangspunten en richtlijnen	8
3.1.1 Definitie en inhoud investeringen	8
3.1.2 Onderverdeling investeringen	8
3.1.3 Bepalingen met betrekking tot immateriële activa	8
3.1.4 Aanvraag kredieten	9
3.1.5 Waardering activa	9
3.1.6 Afschrijving	9
3.1.7 Afschrijvingstermijnen	9
3.1.8 Extra afschrijving	10
3.1.9 Afschrijvingsmethode	10
3.1.10 Aanvang afschrijving ten laste van de exploitatie	10
3.1.11 Rente	10
3.1.12 Uitstellen kapitaallasten	10
3.2. Memorie van toelichting	11
4. RESERVES EN VOORZIENINGEN	22
4.1 Uitgangspunten en richtlijnen	22
4.1.1 Definitie reserves en voorzieningen	22
4.1.2 Reserves en voorzieningen bij AGV	22
4.1.3 Mutaties in reserves	22
4.2 Memorie van toelichting	25
5. WEERSTANDSVERMOGEN	32
5.1. Uitgangspunten en richtlijnen	32
5.1.1 Algemeen	32
5.1.2 Definitie weerstandsvermogen	32
5.1.3 Weerstandscapaciteit	32
5.1.4 Risico's	32
5.2 Memorie van toelichting	34
BIJLAGEN:	
1. Afschrijvingstabel	39
2. Relevante artikelen Waterschapsbesluit:	
a. Investerings en afschrijvingen	40
b. Reserves en Voorzieningen	44
c. Weerstandsvermogen	47

1 ALGEMENE INLEIDING

De nota Financieel Beleid bevat het beleid met betrekking tot investeringen, reserves en voorzieningen én het weerstandsvermogen.

Dit beleid moet passen binnen de regelgeving die daarvoor geldt. Vanaf 1-1-2009 is het Waterschapsbesluit voor de waterschappen van toepassing. Dit besluit bevat de verslaggevingsregels, aangevuld met uitvoeringsvoorschriften die zijn opgenomen in een aanvullende ministeriële regeling.

In hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit zijn richtlijnen met betrekking tot de begroting en de verantwoording opgenomen. In dit hoofdstuk staan onder andere bepalingen omtrent de onderwerpen die in de voorliggende nota worden behandeld. De bepalingen sluiten aan op de voorschriften voor gemeenten en provincies (de BBV: Besluit Begroting en Verantwoording) en er is bijvoorbeeld, voor wat betreft de indeling van de balans en waardering van activa, aansluiting gezocht met de voor het bedrijfsleven gebruikelijke bepalingen in het Burgerlijk Wetboek. Zo is bijvoorbeeld het stelsel van baten en lasten voorgeschreven en is de balans in het systeem van de moderne bedrijfsadministratie het sluitstuk van de financiële administratie van een bepaald jaar, met daarin de bezittingen en schulden.

De regelgeving laat de mogelijkheid open voor eigen beleid op enkele aspecten van investeringen, afschrijving, reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen. Het waterschap kan deze regels opnemen in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie; de verordening ex artikel 108 van de Waterschapswet. In bedoelde verordening van AGV (vastgesteld op 26 november 2008) is in artikel 12 van hoofdstuk 3 "Uitgangspunten financieel beleid" aangegeven dat de volgende onderwerpen zijn uitgewerkt in een aparte nota Financieel Beleid:

- a. waardering en afschrijving activa
- b. weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen.

In de nota zijn de te volgen richtlijnen voor AGV met betrekking tot bovenstaande onderwerpen puntsgewijze opgenomen. In de memorie van toelichting is dieper op de onderwerpen en relevante aspecten ingegaan en nader toegelicht.

2 SAMENVATTING

In de nota is het beleid met betrekking tot investeringen en afschrijving, alsmede voor reserves en voorzieningen neergezet.

In de voorliggende nota zijn aanpassingen ten opzichte van de in 2012 vastgestelde nota verwerkt, als gevolg van bestuurlijke besluitvorming in de tussenliggende periode. Dit betreft de volgende besluiten:

- Afbouwen van de activering van de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in 10 jaar, waarmee deze kostenpost vanaf 2014 voor een steeds groter deel, en uiteindelijk volledig, rechtstreeks ten laste van de exploitatie komt;
- Benutten van het positief resultaat op de watersysteemtaak om de geactiveerde jaarlijkse bijdrage aan het HWBP versneld af te schrijven;
- Stopzetten van de dotaties aan de algemene reserves van totaal €1 miljoen per jaar.

Daarnaast zijn aanvullend de volgende aspecten verwerkt:

- Informeren over afgesloten kredieten;
- Indexeren kredieten;
- Aangeven grensbedrag project waarbij bouwrente wordt toegerekend.

Investeringen en afschrijving

Kort samengevat wordt het beleid met betrekking tot investeringen betrekkelijk eenvoudig en overzichtelijk gehouden. Er wordt slechts een beperkt aantal afschrijvingstermijnen aangehouden, mede om de administratieve last zo beperkt mogelijk te houden. Bijlage 1 bevat de afschrijvingstabel.

In principe worden alle activa lineair afgeschreven, met uitzondering van de rwzi West te Amsterdam.

Reserves en voorzieningen

AGV heeft geen voorzieningen.

Reserves vormen het eigen vermogen van de organisatie; een belangrijke post, omdat dit een buffer is om eventuele tegenvallers op te vangen.

Vanaf 2011 kent AGV algemene reserves. Bij de begroting 2016 is besloten de dotaties aan de algemene reserves stop te zetten. De stand van de algemene reserves blijft hierdoor op een constant niveau van circa 5 miljoen.

De kosten van de baggerwerkzaamheden in de Vecht zijn gefinancierd uit het Fonds saneren Vecht. De laatste werkzaamheden zijn in 2015 uitgevoerd; in 2016 vinden nog werkzaamheden van de nazorgfase plaats en worden een aantal zaken afgerond. Na financiële afwikkelingen resteert uiteindelijk een saldo in het fonds dat te zijner tijd bij opheffing van het fonds ten gunste van de exploitatie komt. Het exploitatieresultaat wordt volgens de gebruikelijke wijze verrekend met de tariefegalisatiereserve watersysteembeheer.

Daarnaast heeft AGV bestemmingsreserves voor:

- Tariefegalisatie; voor zowel de financieringsbron zuiveringsheffing als voor het watersysteemheffing;

- “Te dekken exploitatie”; een vanuit de historie ontstane reserve met een negatieve stand.

Eind 2015 is de totale stand van het eigen vermogen circa €2 miljoen negatief. Een belangrijke component hierin is de negatieve stand van €17 miljoen van de bestemmingsreserve “Te dekken exploitatiesaldo”. Voor deze reserve is een aflossingsplan opgesteld, waarbij versneld op de negatieve stand wordt ingelopen.

Weerstandscapaciteit

Voor de waterschappen is de belastingheffing verreweg de belangrijkste bron binnen de weerstandscapaciteit. De waterschappen zijn voor wat betreft de vaststelling van de tarieven volledig autonoom en kunnen alle kosten, inclusief die van calamiteiten en onvoorziene tegenvallers, in principe volledig doorberekenen in de tarieven. Dit is een uiterste mogelijkheid. Bij onvoorziene kosten wordt eerst bezien of dit binnen de begroting is op te vangen, of binnen posten onvoorzien van projectramingen. Daarnaast zijn er de algemene reserves.

Van het totaal eigen vermogen worden alleen de algemene reserves betrokken bij de bepaling van de weerstandscapaciteit. Het fonds “Saneren Vecht” en de reserve “Te dekken exploitatiesaldo” zijn posten, die na de bepaalde tijd worden opgeheven. Beide posten hebben een specifieke bestemming en zijn om die reden niet te betrekken bij de te bepalen weerstandscapaciteit. Dit laatste geldt ook voor de bestemmingsreserve voor tariefregulatie.

Risicomanagement

Een risico is een onzekere gebeurtenis die effecten heeft op de organisatiedoelstellingen. De omvang van een risico wordt bepaald door de kans dat een gebeurtenis zich voordoet, vermenigvuldigd met het effect.

AGV heeft veel te maken met bruto risico's waarvan de kans dat een gebeurtenis zich zal voordoen gering is, maar waarvan het effect zeer groot kan zijn, bijvoorbeeld een dijkdoorbraak. Voor deze risico's zijn al veel beheersmaatregelen genomen, variërend van procedurele afspraken zoals dijkbewaking of een crisisplan, tot aan financiële maatregelen zoals verzekeringen, of de post onvoorzien binnen projecten. Het beheersen van de bruto risico's is het belangrijkste doel van de primaire bedrijfsprocessen in de uitvoering door Waternet. Veel ingrediënten van goed risicomanagement zijn dan ook al een integraal onderdeel van die bedrijfsprocessen.

Het meest relevant zijn de risico's die resteren ná het nemen van beheersmaatregelen, de zogenaamde netto risico's. Het totaal van de belangrijkste netto risico's –het risicoprofiel– verschaft inzicht in de belangrijkste risico's die van invloed kunnen zijn op de beleidsdoelstellingen en wordt periodiek herzien. In de taakuitvoering door Waternet is het risicomanagement georganiseerd conform de internationale norm NEN-ISO 31000, wat onder andere inhoudt dat risico's periodiek worden geïnventariseerd en geanalyseerd, dat er afspraken worden gemaakt over de beheersing van de risico's, dat de voortgang wordt gevolgd en geëvalueerd en dat er over risico's wordt gecommuniceerd.

3 INVESTERINGEN

3.1 UITGANGSPUNTEN EN RICHTLIJNEN

3.1.1 Definitie en inhoud investeringen

1. Investeringsuitgaven zijn grote uitgaven die nodig zijn om duurzame middelen (vaste activa) aan te schaffen of voort te brengen. Deze middelen zijn bedoeld om over een periode van meerdere jaren bij te dragen aan de taakuitoefening.
2. Investeringsuitgaven worden geactiveerd en via afschrijving gespreid over meerdere jaren ten laste van de exploitatie gebracht. Dit geschiedt aan de hand van de in deze nota opgenomen afschrijvingstabel.
3. Geactiveerd worden uitvoeringskosten én bijkomende kosten die onlosmakelijk met de betreffende investering zijn verbonden.
Het betreft de volgende kostenbestanddelen binnen de te onderscheiden projectfasen:
 - a. voorbereidings- en plankosten
 - b. projectkosten, inclusief kosten van gebruikte grond- en hulpstoffen én overige kosten, welke rechtstreeks zijn gemaakt in verband met de aankoop/uitvoering
 - c. kosten van de eigen uitvoerende dienst
 - d. bouwrente
4. Investeringskosten worden gerubriceerd naar de kostendragers.

3.1.2 Onderverdeling investeringen

Het Waterschapsbesluit schrijft voor de vaste activa te onderscheiden in:

- **materiële** vaste activa, waaronder:
 - gronden en terreinen
 - (bedrijfs)gebouwen
 - machines, apparaten en werktuigen
 - vervoermiddelen
 - grond-, weg- en waterbouwkundige werken
- **immateriële** vaste activa, waaronder
 - afsluiten geldleningen
 - onderzoek en ontwikkeling
 - bijdragen aan activa in eigendom van derden
- **financiële** vaste activa, waaronder
 - kapitaalverstrekking aan derden (o.a. overheden en bedrijven)
 - leningen aan ambtenaren, bedrijven overheden en overige
 - overige uitbetalingen met een looptijd van langer dan één jaar

3.1.3 Bepalingen met betrekking tot immateriële activa

1. Kosten van sluiten van geldleningen, van agio en disagio worden niet geactiveerd, maar komen direct ten laste van de exploitatie.
2. Uitgaven voor algemeen onderzoek en ontwikkeling worden in principe niet geactiveerd.
3. Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien de investering door een derde bijdraagt aan de publieke taak van het waterschap.

3.1.4 Aanvraag kredieten

1. Voorafgaand aan de uitvoering van investeringen wordt met een onderbouwd voorstel een investeringskrediet bij het algemeen bestuur aangevraagd.
2. In de investeringsaanvraag moet de noodzaak, het doel en het beoogd effect van de aanvraag worden aangegeven en de aanvraag moet een financiële paragraaf bevatten.
3. Bij grote werken wordt gestart met de aanvraag van een voorbereidingskrediet.
4. Kredietaanvragen die beleidsarm zijn, zoals vervangingsinvesteringen en voorbereidingskredieten, kunnen in één gezamenlijke aanvraag worden gecombineerd, waarbij het dagelijks bestuur wordt gemachtigd de verdere besluitvorming en voorbereiding ter hand te nemen en het krediet te besteden.
5. Indien in de aanvraag wordt afgeweken van de vastgestelde grondslagen (afschrijvingstermijn, afschrijvingsmethode), dan dient hiervoor een onderbouwd voorstel in de kredietaanvraag te worden opgenomen. Het voorstel moet expliciet de financiële dekking van de aanvraag bevatten.
6. Kredieten worden begroot op het prijsniveau in het jaar van aanvraag.
7. In de jaarrekening wordt verslag gedaan van de in dat jaar (financieel) afgesloten kredieten.

3.1.5 Waardering activa

1. Activa worden gewaardeerd tegen bruto-verkrijgingsprijs of bruto-vervaardigingsprijs.
2. Bijdragen van derden die in directe relatie staan tot het actief, worden vervolgens op de waardering van dat actief in mindering gebracht.
3. Netto investeringsuitgaven (bruto bedoeld onder lid 1, minus bijdragen onder lid 2) kleiner dan €250.000 worden niet geactiveerd, maar rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.
4. Een uitzondering op lid 3 betreft de aankoop van gronden; deze worden altijd geactiveerd, ongeacht de hoogte van de verkrijgingsprijs.
5. Activa, waarvoor het waterschap financiële lease-contracten is aangegaan en waarbij het economisch eigendom bij het waterschap berust, worden op basis van de nominale waarde gewaardeerd.

3.1.6 Afschrijving

1. Afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.
2. Slechts wegens gegronde redenen mogen afschrijvingen in een specifiek geval plaatsvinden op andere grondslagen (afschrijvingstermijn, afschrijvingsmethode) dan is bepaald in artikel 3.1.7 en 3.1.8. Dit moet gemotiveerd aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

3.1.7 Afschrijvingstermijnen

1. De afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa zijn per actief afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. In de afschrijvingstabel zijn de meest voorkomende posten opgenomen (bijlage 1).
2. Immateriële vaste activa worden in 5 jaar afgeschreven. Uitzonderingen hierop zijn de verstrekte bijdragen aan derden in langlopende investeringen. De afschrijvingstermijn wordt gelijk gesteld aan de verwachte gebruiksduur van de investering waarvoor de bijdrage is verstrekt.
Voor de bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt een afschrijvingstermijn van 5 jaar gehanteerd.

3.1.8 Extra afschrijving

1. Van extra afschrijvingen is sprake indien er meer wordt afgeschreven dan volgens de gehanteerde afschrijvingsmethodiek normaal zou zijn.
2. Extra afschrijving wordt toegepast indien een actief:
 - uit het productieproces gehaald gaat worden of buiten gebruik gesteld gaat worden, voordat het volledig is afgeschreven. De toekomstige afschrijvingen worden gebaseerd op de dan verwachte resterende gebruiksduur;
 - wordt afgestoten. In dat geval wordt de restant boekwaarde verrekend met een eventuele (verkoop)opbrengst. Een voordelig netto-saldo hiervan wordt ten gunste van de exploitatie gebracht; een nadelig netto-saldo wordt als extra afschrijving ten laste van de exploitatie gebracht.

3.1.9 Afschrijvingsmethode

1. Er wordt afgeschreven met een vast percentage van de aanschafkosten of vervaardigingskosten; de zogenaamde lineaire afschrijving.
2. Een uitzondering is de rwzi Amsterdam West; deze investering wordt afgeschreven op basis van annuïteiten.

3.1.10 Aanvang afschrijving ten laste van de exploitatie

1. De eerste afschrijving op activa vindt plaats in het jaar dat volgt op het jaar waarin de uitgaaf is gedaan.
2. Op omvangrijke investeringsprojecten die meerdere jaren omvatten, wordt voor het eerst afgeschreven in het jaar volgend op de oplevering of gereedkomen van het project. Als van de investering afgeronde onderdelen afzonderlijk gereedkomen en in gebruik genomen worden, dan vindt de eerste afschrijving indien mogelijk van elk onderdeel apart plaats in het eerste jaar volgend op het jaar van gereedkomen van het betreffende onderdeel.

3.1.11 Rente

1. De met de investeringen gemoeide financieringsrente wordt ten laste van de exploitatie geboekt. De verdeling van rentekosten naar de kostendragers vindt plaats in verhouding van de boekwaarden van de activa, die naar kostendragers zijn gerubriceerd.
2. Als rekenrente wordt de methode van de omslagrente toegepast, zijnde de totale rentekosten die worden uitgedrukt in een percentage van de totale boekwaarde van de te financieren activa.
3. De financieringsrente bij grote bouwprojecten (groter dan €5 miljoen), met een uitvoeringstermijn van langer dan 2 jaar, wordt gedurende de bouwperiode, als zogenaamde bouwrente ten laste van het budget van het bouwproject gebracht.

3.1.12 Uitstellen kapitaallasten

Het is mogelijk dat door toepassing van een stelpost "nauwlijks investeringen" een bepaald deel van de berekende kapitaallasten van de geplande investeringen buiten de exploitatiebegroting wordt gehouden. Bij de begroting moet expliciet worden aangegeven welke uitgangspunten daarvoor zijn gehanteerd.

3.2 MEMORIE VAN TOELICHTING INVESTERINGEN

Algemeen

De waterschappen doen in het kader van de wettelijke taakuitvoering tal van uitgaven, in zogenaamde duurzame productiemiddelen die meerjarig van nut zijn bij de uit te voeren taken. Deze uitgaven voor goederen en diensten worden kapitaaluitgaven of investeringen genoemd.

De regels voor investeringen en het daarop toe te passen afschrijvingsbeleid zijn fundamenteel voor de financiële positie én het vermogen van het waterschap en zijn uiteindelijk van invloed op de begroting en de belastingtarieven.

Regelgeving

In bijlage 2.a. zijn de relevante bepalingen uit het Waterschapsbesluit vermeld, die betrekking hebben op investeringen en afschrijving. Hierin zijn onder andere de bijzondere bepalingen van de balans vermeld, waaronder de indeling en waardering van de vaste activa.

Het Waterschapsbesluit schrijft voor de waterschappen het stelsel van baten en lasten voor. Met betrekking tot investeringen houdt dit in dat de investeringsuitgaven worden geactiveerd en als actief op de balans komen. Vervolgens wordt de investeringsuitgaaf afgeschreven, op basis van de verwachte gebruiksduur. Een afschrijving vertegenwoordigt in feite het nut dat verloren is gegaan door het gebruik van de investering. De afschrijving wordt met de financieringsrente, (samen de kapitaallasten genoemd) gedurende meerdere jaren ten laste van de exploitatie verantwoord. In de bedrijfseconomie spreekt men van het matching principe: de kosten worden ten laste van die periode gebracht, waarin de bestanddelen zullen bijdragen aan de totstandkoming van opbrengsten.

De kapitaallasten zijn onderdeel van de totale exploitatiekosten, die jaarlijks gedekt dienen te worden door de opbrengst waterschapsbelastingen.

Daarnaast is het bij uitvoering van een publiekrechtelijke taak van belang dat met de methodiek van kostenverantwoording recht wordt gedaan aan het volgtijdelijke omslagbeginsel "tarief en nut voor de heffingsplichtige moeten elkaar zo dicht mogelijk volgen".

De exploitatie wordt in belangrijke mate beïnvloed door de wijze waarop met investeringen wordt omgegaan en de afschrijving ervan wordt toegepast.

De volgende factoren zijn daarbij van belang:

- de aard van de kosten;
- kostencomponenten;
- de waarderingsgrondslag;
- de afschrijvingstermijnen, zijnde het aantal jaren waarover de investering zijn nut afwerpt;
- de afschrijvingsmethode, zijnde de wijze waarop de periodieke afschrijvingslasten worden bepaald.

Op een aantal van bovenstaande aspecten worden de waterschappen vrijgelaten bij het bepalen van de beleidsuitgangspunten daarvoor, zoals de afschrijvingsmethode, de afschrijvingstermijnen, eventueel grensbedrag waarboven wordt geactiveerd, e.a. Met name op deze punten wordt in deze nota het beleid bepaald.

Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat er een bestendige gedragslijn moet worden gevolgd. Tussentijdse aanpassingen en afwijkingen van de vastgestelde richtlijnen zijn ongewenst, omdat deze van invloed kunnen zijn op het exploitatieresultaat.

3.2.1 Aard van de kosten (zie ook 3.1.1.)

In paragraaf 6 van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit zijn regels opgenomen omtrent activeren en waarderen. Uitgaven worden als investeringen aangemerkt indien het nut van een uitgaaf zich over meerdere jaren uitstrekt en gedurende een aantal jaren een bijdrage levert aan het bedrijfsproces. Hier worden niet bedoeld projecten, die deel uitmaken van de reguliere (onderhouds)begroting, maar bijvoorbeeld wel de kosten van levensduurverlengend onderhoud zoals renovatie.

Te activeren investeringskosten

De kosten worden geactiveerd, die onlosmakelijk zijn verbonden aan een investering en daarvoor specifiek worden gemaakt. Bij de uitvoering van een investeringsproject zijn een aantal fasen te onderscheiden. Het start bij de initiatieffase waarop de definitiefase volgt, daarna de besteksfase (voorlopig en definitief), de uitvoering- en de nazorgfase. De nazorgfase duurt in principe één jaar. Dit is de garantieperiode waarbinnen knelpunten in de opstart met de aannemer worden opgelost. Daarna vindt de afrekening van de slottermijn met de uitvoerende aannemer plaats.

De gemaakte kosten binnen genoemde fasen worden tot de investering gerekend. De kosten van de algemene beleidsbepaling en algemene planvorming komen ten laste van de exploitatie (zie ook paragraaf 3.2.3). Deze zijn niet toe te rekenen aan een specifiek investeringsproject.

Tot de te activeren kostenbestanddelen van een krediet worden gerekend:

Vorbereidingskosten

Voor met name de grotere (bouw-)projecten worden vooral in de eerste projectfasen voorbereidende werkzaamheden en onderzoeken uitgevoerd, die noodzakelijk zijn om tot een planopzet te komen. Dit kunnen zowel externe kosten zijn, als ook personele kosten van de eigen dienst.

Daar waar de kosten van voorbereiding (als onderdeel van de toekomstige gehele investering) een bedrag van €100.000 te boven gaan, moet een aanvraag voor een voorbereidingskrediet aan het algemeen bestuur voorgelegd worden. Kosten beneden dit bedrag zullen uit de reguliere exploitatiebegroting worden gedekt. Als binnen hetzelfde jaar aan het algemeen bestuur de kredietaanvraag voor de betreffende investering wordt voorgelegd, kunnen de gemaakte voorbereidingskosten alsnog betrokken worden bij de kredietaanvraag.

Aankoopkosten en uitvoeringskosten project

Met de aankoop of uitvoering van een investering zijn uitgaven gemoeid, die bestaan uit verwervingskosten (mogelijk ook van grond), en uitvoeringskosten van externe partijen, zoals aannemers en adviseurs.

Kosten van de eigen dienst

Bij kosten van de eigen dienst kan onderscheid worden gemaakt tussen directe- en indirecte kosten.

- Directe kosten:
Betreft kosten van functionarissen van "bouwafdelingen" die rechtstreeks ten behoeve van het betreffende project werkzaamheden verrichten vanaf de eerste projectfase. Dit kan zijn in de voorbereiding, uitwerking, uitvoering, werkplanning en toezicht. Bovenbedoelde kosten van de eigen dienst worden op het project geboekt en geactiveerd, mits dit een substantieel bedrag is. Beperkte personele inzet voor een eenmalige aankoop wordt bijvoorbeeld niet geactiveerd.
- Indirecte kosten:
Hieronder vallen alle kosten die niet direct samenhangen met het project, maar wel aan het desbetreffende project besteed zijn. Dit betreft met name kosten van ondersteunende afdelingen (administratie, secretariaat, post en archief). De kosten zijn als opslag verwerkt in de directe kosten en komen op een indirecte wijze ten laste van investeringsprojecten.
Met de toerekening van personeelskosten van de eigen dienst aan projecten wordt bereikt dat de investeringswerken voor een waarde worden gewaardeerd, die overeenkomt met de werkelijk gemaakte kosten voor het project.
Het activeren van personele kosten van de eigen dienst is niet ongebruikelijk. Bij een volledige uitbesteding van het investeringswerk zouden dergelijke kosten immers ook op de investering worden geboekt.

Bouwrente

Bijschrijving van rente is aan de orde indien er sprake is van omvangrijke investeringsprojecten (groter dan €5 miljoen), die over meerdere jaren worden uitgevoerd. Gedurende de "bouw"periode worden de investeringsuitgaven gefinancierd, waarvan de rentelast tot het moment van oplevering meegenomen moet worden als kostenbestanddeel van het project (zie ook 3.2.10).

3.2.2 Onderverdeling activa (zie ook 3.1.2.)

De onderverdeling van activa spreekt voor zich. Als toelichting op de financiële vaste activa wordt opgemerkt dat AGV geen kapitaalverstrekking aan derden heeft uitstaan en geen leningen verstrekt aan ambtenaren, bestuurders, bedrijven en derden.

3.2.3 Immateriële vaste activa (zie ook 3.1.3.)

Aan de als immaterieel te activeren kosten stelt het Waterschapsbesluit voorwaarden, zoals de bepaling dat de investering naar verwachting technisch uitvoerbaar is en in de toekomst nut zal genereren.

Afsluitkosten geldleningen

Eventuele afsluitkosten van een geldlening worden bij AGV niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht. Bij de regulier af te sluiten geldleningen is agio en disagio niet aan de orde, omdat AGV leningen aantrekt met een nominale waarde van 100%. Agio kan bijvoorbeeld wel voorkomen bij herstructurering van leningen. Het is gebruikelijk de agio te verdisconteren in de rentevergoeding, die dan voor de nieuwe lening geldt.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Het waterschap voert in het kader van de taakuitvoering voortdurend uiteenlopende onderzoeken uit om de dagelijkse beheertaak adequaat te kunnen blijven uitvoeren. Deze kosten worden uit de reguliere exploitatiebegroting betaald.

Kosten van onderzoek, planvorming e.d. ten behoeve van een gestart investeringsproject worden tot de projectkosten gerekend en geactiveerd (zie paragraaf 3.2.1).

Tot de kosten van onderzoek en ontwikkeling, die als immateriële activa geactiveerd mogen worden, worden uitgaven gerekend in verband met ontwikkeling en vernieuwing van processen en producten. Dit is veelal gericht op een toekomstige verbetering en groei. Als voorbeeld kan genoemd worden een (haalbaarheids-)onderzoek naar een nieuwe zuiveringstechniek. In principe worden deze kosten ten laste van de exploitatie gebracht. Indien de omvang ervan echter een te groot effect zou hebben op het begrotingstotaal (>€500.000) en een merkbaar effect heeft op de tariefontwikkeling, is het binnen de regelgeving toegestaan te activeren. In dat geval zal aan het algemeen bestuur een voorstel voor activering van de kosten worden voorgelegd. De geactiveerde kosten moeten in 5 jaar worden afgeschreven (zie 3.1.7).

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Activering is mogelijk, indien die bijdrage bijdraagt aan de publieke taak.

Zo geeft AGV subsidie aan gemeenten over de bovenmatige kosten van aanleg van riolering.

Vanaf 2011 zijn de waterschappen bij wet een bijdrage verschuldigd aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Dit programma wordt nationaal uitgevoerd en betreft de verbetering van alle primaire waterkeringen. AGV bezit een beperkt areaal van primaire keringen, waardoor de bijdragen nagenoeg geheel aan eigendommen van derden worden besteed.

AGV betaalt sinds 2011 €7,1 miljoen. In 2014 is dit verhoogd tot €11,53 miljoen en vanaf 2015 is de bijdrage €16 miljoen per jaar.

Naar de aard van de uitgaaf heeft een verantwoording rechtstreeks op de exploitatie de voorkeur. Gelet op de omvang van de bijdrage en de daaruit voortvloeiende effect op de tarieven is destijds besloten de jaarlijkse bijdrage te activeren. Vervolgens is bij de Nota FB 2012 besloten de bijdragen over een periode van 5 jaar af te schrijven. In vergelijking met verantwoording van de bijdrage rechtstreeks op de exploitatie, heeft de activering een kostenverhogend effect ter grootte van de rente van de voor de financiering aan te trekken geldleningen van uiteindelijk structureel €2 miljoen per jaar.

Bij de MJB 2014 is besloten de activering van de bijdrage HWBP vanaf 2014 geleidelijk in 10 jaar af te bouwen en dit deel rechtstreeks ten laste van de exploitatie te brengen. Elk jaar wordt een steeds groter deel van de bijdrage rechtstreeks in de exploitatie verantwoord.

3.2.4 Aanvraag kredieten (zie ook 3.1.4.)

Met het in de (meerjaren)begroting opnemen van investeringen wordt nog geen autorisatie verleend voor het doen van die uitgaven. Het bevoegd orgaan met de autorisatiefunctie, het algemeen bestuur, moet daarover een apart besluit nemen. Hiervoor dient een onderbouwd voorstel, inclusief een financiële paragraaf, aan het bestuur aangeboden te worden.

In de investeringsaanvraag moet de noodzaak, het doel en het beoogd effect van de aanvraag worden aangegeven en in de financiële paragraaf melding worden gemaakt van onder andere de verwachte investeringskosten, het jaar van uitvoering en van in exploitatienamen, de afschrijvingstermijn en de kapitaallasten in het eerste jaar. Bij grote werken wordt veelal een businesscase opgesteld en een risicotoets uitgevoerd.

Bij grote werken wordt gestart met de aanvraag van een voorbereidingskrediet. Het voorbereidingskrediet is vooral bedoeld om meer zekerheid te verkrijgen over de uitvoering van het project en de te verwachten projectkosten.

Bij kleinere werken wordt de voorbereiding gefinancierd vanuit de begroting en in het uitvoeringskrediet verrekend.

Onvoorzien

Het is gebruikelijk in de raming van de investering een budget onvoorzien op te nemen. In de fase van het voorbereidingskrediet wordt daarvoor een bandbreedte aangehouden in de orde van grootte van 40%. Op het moment dat een uitvoeringskrediet wordt aangevraagd is er inmiddels meer duidelijkheid over de uiteindelijk te verwachten projectkosten. De raming van de post onvoorzien zal bij de aanvraag van een uitvoeringskrediet beperkt blijven tot 10% à 15% van de totale projectkosten.

Verzamelaanvraag

Om de stroom van investeringsaanvragen naar het algemeen bestuur te beperken is het mogelijk om afzonderlijke investeringen in één aanvraag te combineren. Daarbij kan een verkorte procedure worden gevolgd indien de aanvragen bestuurlijk en beleidsmatig van minder belang zijn, zoals vervangingsinvesteringen en voorbereidingskredieten voor projecten. Het algemeen bestuur kan –bijvoorbeeld direct bij de behandeling van de begroting– besluiten kredietbedragen via een beknopt verzamelvoorstel te verlenen en daarbij het dagelijks bestuur machtigen de verdere besluitvorming en voorbereiding ter hand te nemen en het krediet te besteden. Voor de organisatie betekent dit dat de doorlooptijd van de aanvraag sterk wordt beperkt tot enkele weken.

Daarnaast is het ook toegestaan meerdere kredieten met een gelijksoortig onderwerp te bundelen in één verzamelaanvraag. Voor de zogenaamde beleidsarme aanvragen geldt de verkorte procedure; in alle andere gevallen geldt het gebruikelijke bestuurlijke proces tot aan vaststelling door het algemene bestuur.

Indexeren kredieten

De uitvoering van een krediet kan langer duren dan een jaar. Daardoor kunnen de werkelijke kosten na verloop van tijd gaan afwijken van de planning, bijvoorbeeld als gevolg van de loon- en prijsontwikkelingen. Hiervoor wordt tussentijds geen aanvullend krediet aangevraagd; de financiële dekking in de begroting kan wel worden bijgesteld.

Toelichting op afwijken van het krediet

Bij uitvoering van projecten zijn er naast de mutaties op lonen en prijzen meerdere aspecten die positief of negatief van invloed kunnen zijn op de

uiteindelijke kosten, zoals bijvoorbeeld de aanbesteding en meer- en minderwerk. Voor het totaal van de verschillen kan mogelijk een beroep worden gedaan op de post onvoorzien binnen de kredietraming (zie ook bovenstaand).

Een procedure, waarbij standaard voor alle loon- en prijsmutaties een aanvullend krediet aangevraagd moet worden, zou voorbij gaan aan de eventuele compensatiemogelijkheden binnen het totale krediet. Daarnaast zijn loon- en prijsontwikkelingen niet beïnvloedbaar. Afwijkingen ten opzichte van het geraamde prijsniveau hebben in principe geen effect op de inhoudelijke uitvoering van het project.

Over de afwijkingen ten opzichte van het verleende krediet wordt als volgt gecommuniceerd. Bij afwijkingen groter dan €50.000 is een melding in de periodieke bestuursrapportages vereist. In het jaar van oplevering wordt het juiste prijspeil bereikt. Uiteindelijk in de jaarrekening worden de grote afwijkingen tussen krediet en realisatie toegelicht, waaronder de verschillen door loon- en prijsstijging.

Bijstellen financiële dekking

Om de financiële dekking in de begroting voldoende te laten zijn, kan de raming van de grotere onderhanden werken worden aangepast aan het actuele prijspeil en daarmee ook de toekomstige kapitaallasten die onderdeel zijn van de meerjarenraming. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat zowel exploitatiebegroting als de meerjarenraming worden opgesteld op het prijspeil van het betreffende begrotingsjaar.

Afsluiten kredieten

In de jaarrekening wordt in de kredietstaat per project gerapporteerd over de uitputting van de door het bestuur verstrekte kredieten (bijlage 8 van de jaarrekening). Uit de kredietstaat is het totaal van bestedingen af te lezen, het budget en de onder-, dan wel overschrijding van het krediet. Indien het krediet nog in het volgende jaar doorloopt, wordt een indicatie gegeven van het totaal uit te geven bedrag en het jaar waarin het krediet afgesloten zou kunnen worden.

In de kredietstaat is tevens aangegeven welke kredieten in het verslagjaar worden afgesloten. Overigens vindt de financiële afsluiting over het algemeen later plaats dan de oplevering van het project, aangezien er aansluitend een periode van nazorg volgt, waarin nog eventueel kosten ten laste van het project kunnen worden gemaakt.

Aanvullend op de staat wordt in de jaarrekening van de af te sluiten kredieten gemeld wat er is gerealiseerd en of er van het oorspronkelijke plan is afgeweken en wat daarvan de gevolgen zijn.

3.2.5 Grensbedragen (zie ook 3.1.5.)

Er zijn diverse redenen om grenzen te stellen aan het activeren van uitgaven. Een belangrijke reden is de omvang van de jaarlijkse exploitatiebegroting van AGV, die van een dusdanige omvang is dat investeringen van geringe omvang nagenoeg geen invloed hebben op dit begrotingstotaal. Tevens zouden de lasten van "kleine" bestedingen onnodig hoger worden, omdat er financieringsrente gemoeid is bij het activeren.

De grens voor activering van materiële en immateriële vaste activa wordt gesteld op netto €250.000. Netto betreft in dit verband de bruto kosten minus verkregen

subsidie en andere bijdragen van derden. Investerings beneden dit bedrag komen ten laste van de exploitatie. Een uitzondering hierop is de aankoop van gronden. Gronden worden altijd geactiveerd, ongeacht de hoogte van de verkrijgingsprijs. Aangezien de waarde van grond in principe niet afneemt wordt hierop niet afgeschreven (zie ook 3.1.7 en 3.2.7)

3.2.6 Afschrijving (zie ook 3.1.6.)

Afwijken van de bepaalde afschrijvingsmethode en/of –termijn volgens de tabel is alleen wegens gegronde redenen mogelijk. Indien bijvoorbeeld blijkt dat een te hanteren afschrijvingstermijn significant afwijkt van de tabel dan moet dit met een goede onderbouwing aangevraagd worden (zie ook 3.2.7).

3.2.7 Afschrijvingstermijnen (zie ook 3.1.7.)

Voor afschrijving op materiële vaste activa wordt het aantal jaren gehanteerd dat aansluit op de verwachte gebruiksduur, zijnde de termijn waarin het project/object zijn nut afwerpt. Dit is de economische levensduur.

Daarnaast is er de technische levensduur, waarmee de termijn wordt bedoeld waarin een object kan blijven presteren, ongeacht in welke mate dit een nuttige bijdrage is.

Gestreefd wordt naar een zo overzichtelijk mogelijk afschrijvingsbeleid, waarbij het aantal te onderscheiden afschrijvingstermijnen beperkt wordt gehouden. Dit wordt bereikt door bij bepaalde investeringsobjecten een zo goed mogelijk gewogen gemiddelde te kiezen voor de afschrijvingstermijn van de verschillende onderdelen binnen die investering. Dit biedt voor de activa-administratie grote voordelen, omdat daarin kan worden volstaan met één post per investering, zonder een uitsplitsing van verschillende kostencomponenten, waarvoor afzonderlijke afschrijvingstermijnen gehanteerd zouden moeten worden.

De afschrijvingstermijn van bepaalde zaken kan soms van wettelijke bepalingen worden afgeleid. Zo moet het waterschap voor een bepaald aantal jaren een waterbeheerplan opstellen en zijn er periodiek waterschapsverkiezingen. De betreffende kosten dienen dan ook binnen de genoemde termijn te worden afgeschreven.

In bijlage 1 van de nota is een afschrijvingstabel opgenomen. Onderstaand volgt een nadere toelichting op een aantal specifieke afschrijvingstermijnen.

Grond

Op geactiveerde aankoop- en verwervingskosten van grond wordt niet afgeschreven, omdat wordt geacht dat de waarde van grond, **over een lange termijn gezien**, in principe niet afneemt.

Rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)

Rwzi's bestaan uit bouwkundige, mechanische en elektrische delen. De bouwkundige onderdelen gaan veelal 40 jaar of langer mee. Voor de mechanische en elektrische onderdelen wordt een levensduur aangehouden van gemiddeld 15 jaar. Ten opzichte van oudere installaties is het aandeel in de kosten van mechanische/elektrotechnische en met name besturingstechnisch onderdelen toegenomen. Gemiddeld komt het aandeel bouwkundige kosten op ongeveer 50-55% van de totale projectkosten en de mechanisch/elektrische onderdelen op

45%-50%. De gewogen gemiddelde afschrijvingsduur voor een rwzi komt daarmee uit op afgerond 30 jaar.

In de afschrijvingstabel is apart de investering in de aanpassing/verbetering van een bestaande rwzi opgenomen. Het komt in de praktijk voor dat bestaande installaties tussentijds aangepast moeten worden, bijvoorbeeld om reden van wettelijke eisen en normen. Als dit investeringen zijn in mechanische en elektro-technische onderdelen dan wordt een afschrijvingstermijn van 15 jaar gehanteerd. Worden daarbij civieltechnische voorzieningen getroffen, dan wordt dit afgeschreven over de resterende termijn waarbinnen de oorspronkelijke installatie wordt afgeschreven. Als dit object al is afgeschreven moet voor de nieuwe investering een reële levensduur worden bepaald. Deze termijn moet expliciet in de krediet-aanvraag worden vermeld.

Bovenstaande methodiek wordt gevolgd, omdat het niet gewenst is dat aanpassingen aan een installatie opnieuw over 30 jaar worden afgeschreven.

Gemalen

In afwijking van een rwzi vormen de bouwkundige kosten voor een gemaal een geringer deel van de gehele investering. Doordat de mechanisch/elektrische kosten een groter onderdeel vormen is de gemiddelde afschrijvingsduur gesteld op 25 jaar en is lager dan die voor de rwzi's. Bij grote aanpassingen, zoals renovatie, wordt dezelfde afschrijvingsmethodiek gevolgd als gemeld onder rwzi's.

Dijken

Op basis van het toetsingsprogramma vinden reconstructies van dijken plaats. De dijkverbeteringsprojecten bevatten structurele maatregelen die de dijken voor lange tijd op de gewenste kwaliteit brengen. Landelijk passen de waterschappen op dergelijke uitgaven een afschrijvingstermijn van 40-50 jaar toe. In de begroting 2011 is besloten de tot dan toe toegepaste afschrijvingstermijn van 25 jaar te verhogen naar 40 jaar.

Deze langere afschrijvingstermijn heeft gevolgen voor het reguliere onderhoud. Voor groot onderhoud van de dijken (periodieke ophoging) is het budget via de meerjarenraming stapsgewijze op voldoende niveau gebracht. Uitgaven voor groot onderhoud van dijken worden in 20 jaar afgeschreven.

Watergebiedsplannen

Doel van een watergebiedsplan is de waterhuishoudkundige situatie in een bepaald gebied te optimaliseren. Een watergebiedsplan is een parapluplan dat zich richt op de (water)inrichting (met voorgesteld peil en waterinrichtingsplan) en beheer en onderhoud van een bepaald gebied (een cluster van polders). In het watergebiedsplan staat de integrale gedachte centraal, waarbij alle aspecten van het watersysteem (waterkwaliteit, waterkwantiteit, grondwater) aan de orde komen.

De planvorming, voorbereiding, inspraak, e.d. om te komen tot een nieuw peilbesluit worden tot de reguliere taakuitvoering gerekend, waarvan de kosten—vooral personele kosten—ten laste van de exploitatie komen.

Binnen elk watergebied worden één of meerdere waterinrichtingsplannen opgesteld, waarin verschillende maatregelen kunnen worden voorgesteld ter verbetering van de waterinrichting in het gebied en om uitvoering te geven aan het nieuwe peilbesluit. Dit kan bestaan uit kosten van gemalen en andere water-

bouwkundige aanpassingen. Gelet op de duurzaamheid van de te treffen maatregelen wordt een gemiddelde afschrijvingstermijn van 25 jaar aangehouden. Baggerwerken komen sporadisch voor als onderdeel van een watergebiedsplan en kunnen alleen baggerwerken zijn in het kader van sanering. Voor saneringsprojecten wordt een afschrijvingstermijn van 25 jaar aangehouden. Verwijderen van de zogenaamde onderhoudsbagger vindt plaats binnen het reguliere budget in de jaarlijkse exploitatiebegroting voor baggerwerken en maken per definitie geen onderdeel uit van een watergebiedsplan.

Vorbereidingskosten

Vorbereidingskosten, inclusief eventuele personele kosten en bouwrente, die ten laste van een project worden geboekt worden over dezelfde termijn afgeschreven als de projectkosten.

Bijdragen aan investeringen van derden

AGV draagt financieel bij in bepaalde investeringswerken van derden, die bijdragen aan het maatschappelijk nut. Deze stimuleringsbijdragen kunnen volgens de algemene regel in 5 jaar worden afgeschreven.

Zo levert AGV een wettelijk verplichte bijdrage aan het HWBP. Dit programma wordt nationaal uitgevoerd en betreft de verbetering van alle primaire waterkeringen. AGV bezit een beperkt areaal van primaire keringen, waardoor de bijdragen nagenoeg geheel aan eigendommen van derden worden besteed en buiten het eigen beheersgebied liggen. Om die reden en vanwege de rentekosten hanteert AGV voor de bijdragen aan het HWBP een relatief korte afschrijvingsstermijn van 5 jaar.

Voor de verstrekte bijdragen aan gemeenten in het beheersgebied, die worden gestimuleerd in het kader van het waterkwaliteitsspoor en de riolering in het buitengebied, wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid de afschrijvingstermijn gelijk te stellen aan de verwachte gebruiksduur van de investering waarvoor de bijdrage is verstrekt.

3.2.8 Extra afschrijving (zie ook 3.1.8.)

Veranderde economische inzichten, technologische ontwikkelingen, gewijzigde omstandigheden en andere factoren kunnen tot gevolg hebben dat de nuttigheid van enig object eerder ophoudt dan kon worden vermoed. Deze economische veroudering kan leiden tot versnelde afschrijving van de resterende boekwaarde. Uitgangspunt is dat de extra afschrijving kan ingaan op het moment dat het tijdstip bekend is waarop het actief geen bijdrage meer levert aan het "productieproces". De toekomstige afschrijving op de restant boekwaarde wordt dan in principe gebaseerd op de restant gebruiksduur. Hierdoor vindt de afschrijving versneld plaats en wordt over meerdere jaren uitgesmeerd.

3.2.9 Afschrijvingsmethode (zie ook 3.1.9.)

Het Waterschapsbesluit bevat geen bepalingen omtrent de toe te passen afschrijvingsmethode. De meest voorkomende afschrijvingsmethoden zijn:

Lineaire afschrijving

Bij lineaire afschrijving is het bedrag van de afschrijving jaarlijks gelijk. Door afschrijving neemt de boekwaarde af, waardoor de rente over de boekwaarde

jaarlijks lager wordt; de totale kapitaallasten nemen jaarlijks af. Deze methode wordt toegepast als wordt verwacht dat andere bedrijfskosten (zoals groot onderhoud) naar verloop van tijd zullen toenemen.

Annuïtaire afschrijving

Afschrijving op basis van annuïteiten houdt in dat gedurende de afschrijvings-termijn de kapitaallasten (=rente plus afschrijving) ten laste van de exploitatie elk jaar gelijk blijven. Door de jaarlijkse afschrijving daalt de rentecomponent; het afschrijvingsbestanddeel neemt daarbij met eenzelfde omvang toe.

Deze afschrijvingsmethode wordt veelal toegepast als de onderhoudskosten een gelijkmatig verloop hebben.

Afschrijving met een vast percentage van de boekwaarde

Bij deze methode wordt de afschrijving berekend op een vast percentage van de boekwaarde. Evenals bij lineaire afschrijving neemt de rentelast jaarlijks af, maar daarnaast daalt ook het bedrag van afschrijving. De kapitaallasten zijn in vergelijking met de andere methoden in de eerste jaren hoger en de boekwaarde wordt in principe nooit in zijn geheel afgeschreven. Deze methode wordt gebruikt indien de onderhoudskosten meer dan trendmatig stijgen.

Uit de praktijk blijkt dat naar verloop van tijd onderhoudskosten van bijvoorbeeld installaties toenemen en periodiek groot onderhoud noodzakelijk is.

Gelet op het uitgangspunt dat het bedrijfseconomisch primair gewenst is dat de totale productiekosten (kapitaallasten plus complementaire kosten) gedurende de levensduur zoveel mogelijk jaarlijks gelijk blijven, wordt de methode van lineaire afschrijving toegepast.

Uitzondering

Lineaire afschrijving wordt om budgettaire redenen niet toegepast op de activa van de rwzi Amsterdam West. Bij lineaire afschrijving zouden de kapitaallasten in de eerste jaren fors hoger zijn dan bij annuïteiten, waardoor dit vanaf het eerste jaar van in exploitatienamen een te grote druk op het tarief van de zuiveringsheffing zou hebben gehad. Bij het bouwkrediet is –gelet op de financiële impact van dit megaproject– besloten uit te gaan van een zo gelijkmatig mogelijk verdeling van de kapitaallasten over de jaren en als methodiek de annuïtaire afschrijving toe te passen.

3.2.10 Ingangsdatum afschrijving (zie ook 3.1.10.)

Op geactiveerde investeringsuitgaven wordt afgeschreven vanaf het jaar, dat volgt op het jaar waarin de uitgaaf heeft plaatsgevonden. De eerste afschrijving komt altijd over een volledig jaar ten laste van de exploitatie; afschrijving over een deel van een jaar wordt niet toegepast.

3.2.11 Rente (zie ook 3.1.11.)

Investeringskosten kunnen op verschillende manieren worden gefinancierd. Dit kan bijvoorbeeld met eigen middelen die zijn vastgelegd in het eigen vermogen (reserves). AGV beschikt niet over reserves die in belangrijke mate structureel kunnen voorzien in de financieringsbehoefte. Permanente financiering vindt plaats met externe geldleningen (=vreemd vermogen). Tijdelijk kan ook gebruik worden gemaakt van de kredietfaciliteiten van de bank (rekeningcourant). De financieringsbehoefte wordt niet per project afgedekt, maar periodiek wordt de totale

financieringsbehoefte bepaald op basis waarvan aanvullende financiering wordt afgesloten (=totaalfinanciering).

Aan de financiering zijn rentelasten verbonden, die ten laste van de exploitatie komen. Het totaal van rente wordt uitgedrukt in een percentage van de boekwaarde van alle investeringen; dit wordt het zogenaamde rente-omslagpercentage genoemd. Met toepassing van dit gemiddelde rentepercentage over de boekwaarden van investeringen per kostendrager, worden de rentelasten voor de juiste omvang naar de betreffende kostendrager doorberekend.

De berekening van het omslagpercentage vindt voorcalculatorisch plaats in de begroting. In de jaarrekening is er een nacalculatie op basis van realisatiecijfers van rentekosten en boekwaarden.

Het rentepercentage wordt toegepast op de boekwaarde per 1 januari van de in exploitatie genomen investeringen.

Bij omvangrijke meerjarige projecten (groter dan €5 miljoen) wordt tot de exploitatiedatum bouwrente aan het project toegerekend over de onderhanden investeringsuitgaven. Als dit niet toegepast zou worden dan zou de financieringsrente van grote projecten ongewenst omgeslagen worden over de overige gereed zijnde investeringen.

3.2.12 Uitstellen kapitaallasten (zie ook 3.1.12.)

Stelpost "nailen investeringen"

De som van afschrijving en financieringsrente wordt kapitaallasten genoemd. In de (meerjaren)begroting worden de kapitaallasten berekend van de bestaande én geplande investeringen. De kapitaallasten zijn onderdeel van de totale exploitatiekosten, die moeten worden gedekt door de opbrengsten van de waterschapsbelastingen.

Ondanks dat een investeringsplanning zo nauwkeurig mogelijk op basis van de meest actuele inzichten wordt opgesteld, kunnen investeringsuitgaven afwijken van de planning. Vele factoren zijn van invloed op het uitgaventempo binnen een project, die (nog) niet zijn te voorzien bij het opstellen van de begroting, die overigens bijna een half jaar vóór de aanvang van het begrotingsjaar wordt opgesteld. Zo kan de uitvoering van een project afhankelijk zijn van een te verkrijgen (overheids)subsidie. Het beschikbaar komen ervan is veelal niet in een vroeg stadium bekend. Vertraging kan ook ontstaan in het geval noodzakelijke vergunningen niet binnen de geschatte termijn worden verkregen of de afwikkeling van inspraakprocedures meer tijd vergt.

Voorts is het bij een omvangrijk project bijzonder moeilijk het totale investeringsbedrag goed te bepalen. Hiervoor worden bepaalde bandbreedtes aangehouden, die kleiner worden naarmate het project vordert (zie paragraaf 3.2.4 Onvoorzien). Bovendien is elk project weer bijzonder met de eigen specifieke kenmerken, waardoor het niet mogelijk is algemene normbedragen te hanteren.

Vervolgens blijkt bij de aanbesteding of de uitvoeringskosten van een investeringsproject afwijken van de oorspronkelijke raming. De actuele marktsituatie is hierop van invloed.

Ervaringscijfers leren dat onder andere door genoemde factoren niet alle projecten binnen de oorspronkelijke planning van geld en tijd tot uitvoering komen. Om te voorkomen dat de tarieven van de waterschapsbelastingen worden belast met kosten, die volgens de ervaringscijfers niet worden gemaakt, hoeven de kapitaallasten niet voor 100% begroot te worden. Bij de berekening van de kapitaallasten kan rekening worden gehouden met een bepaalde "stelpost na-ijlen", waardoor

een deel van de kapitaallasten buiten de exploitatiebegroting wordt gehouden en niet ten laste van de belastingtarieven komt. Jaarlijks wordt in de begroting bij de uitgangspunten aangegeven tot welke omvang de stelpost na-ijlen voor nieuwe investeringen wordt gehanteerd.

4 RESERVES EN VOORZIENINGEN

4.1 UITGANGSPUNTEN EN RICHTLIJNEN

4.1.1 Definitie reserves en voorzieningen

1. Reserves en voorzieningen zijn vermogensbestanddelen. Reserves behoren tot het eigen vermogen; voorzieningen worden tot het vreemd vermogen gerekend.
2. Tot de reserves worden gerekend:
 - Algemene reserves: dit zijn vermogensbestanddelen zonder een specifieke bestemming. Algemene reserves fungeren als een soort buffer, die vooral dienen om eventuele toekomstige substantiële tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen.
 - Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie: dit zijn specifiek ingestelde bestemmingsreserves, die dienen om ongewenste schommelingen in de belastingtarieven op te vangen.
 - Overige bestemmingsreserves: dit zijn reserves waaraan een bepaalde bestemming is gegeven
3. Naast reserves wordt ook het nog te bestemmen resultaat, volgend uit de exploitatierekening naar kostendragers, tot het eigen vermogen gerekend.
4. Voorzieningen kunnen worden gevormd voor voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden min of meer onzeker zijn. De omvang van deze min of meer onzekere verplichtingen moet redelijkerwijs zijn in te schatten. De voorzieningen moeten op de balans worden opgenomen volgens een in het Waterschapbesluit voorgeschreven rubricering (art. 4.55).
5. Alleen het algemeen bestuur is bevoegd tot het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen.

4.1.2 Reserves en voorzieningen bij AGV

1. AGV heeft algemene reserves ingesteld per taak, te weten de:
 - Algemene reserve zuiveringsbeheer;
 - Algemene reserve watersysteembeheer.
2. Tariefegalisatiereserves zijn ingesteld per financieringsbron, te weten de:
 - Tariefegalisatiereserve zuiveringsheffing
 - Tariefegalisatiereserve watersysteemheffing
3. Er is een tijdelijke bestemmingsreserve "Te dekken exploitatiesaldo"
4. Er is een tijdelijk bestemmingsfonds "Saneren Vecht"
5. Er worden vooralsnog geen voorzieningen ingesteld.

4.1.3 Mutaties in reserves

1. Mutaties op reserves vormen geen onderdeel van de exploitatie, maar zijn vermogensmutaties op de balans.
2. Onttrekkingen uit en dotaties aan reserves en voorzieningen moeten in de begroting expliciet worden aangegeven en toegelicht. In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de mutaties in voorzieningen en wordt in het kader van de resultaatbestemming een voorstel opgenomen voor de definitieve mutatie in de reserves. Tot de mutatie in de reserves wordt ook de toerekening van rente gerekend.
3. Reserves mogen niet in mindering worden gebracht op een actief.

4.2 MEMORIE VAN TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

4.2.1 Algemeen (zie ook 4.1.1.)

Bij reserves en voorzieningen gaat het eenvoudig gezegd om het opzij leggen van geld voor uitgaven die in de toekomst worden gedaan. Deze uitgaven kunnen een vrijwillig of een verplicht karakter hebben.

Ook het spreiden van grote uitgaven in de tijd, het egaliseren van fluctuerende uitgaven of bundelen van financiële middelen voor een bepaald doel kunnen een reden zijn tot reserveringen.

Een stelsel van reserves en voorzieningen kan bijdragen aan een evenwichtige (meerjaren)begroting, doordat onverwachte tegenvallers ten laste van de exploitatie (geheel of gedeeltelijk) kunnen worden voorkomen.

Het primaire doel van het eigen vermogen (=reserves) is om weerstand te hebben tegen eventuele tegenslagen in de toekomst.

Regelgeving

In bijlage 2.b. zijn de relevante bepalingen uit het Waterschapsbesluit vermeld, die betrekking hebben op reserves en voorzieningen.

In deze regels is voor een groot deel aansluiting gezocht met de voor het bedrijfsleven gebruikelijke bepalingen. Het is echter wel zo dat het reservebeleid bij de lagere overheid veel minder relevant is dan voor het bedrijfsleven.

Bij het bedrijfsleven is veel meer de continuïteitseis aan de orde, waarbij de solvabiliteit (=de omvang van het eigen vermogen ten opzichte van het vreemd vermogen) op langere termijn én de rentabiliteit (=de verhouding tussen winst en het vermogen) van groot belang zijn. Deze facetten spelen bij de lagere overheden geen rol.

In het Waterschapsbesluit is de indeling van de balans voorgeschreven.

De balans moet tegenover bezittingen, die moeten worden onderscheiden in vaste activa (zoals gebouwen en rwzi's) en vlottende activa (voorraden, vorderingen, liquide middelen), de passiva vermelden. De passiva bestaat uit het eigen vermogen (algemene- en bestemmingsreserve plus het nog te bestemmen resultaat), voorzieningen en langlopende en kortlopende schulden. De laatste drie posten worden gerekend tot het vreemd vermogen.

De (meerjaren)begroting en de jaarrekening moeten:

- een zodanig inzicht geven dat een verantwoord oordeel gevormd kan worden over de financiële positie en over de ontwikkeling van de netto-kosten;
- inzicht geven in het verloop van elke reserve en voorziening (omvang, toevoegingen en onttrekkingen).

De jaarrekening bevat tevens per kostendrager:

- De bestemming van het resultaat op basis van besluiten in het begrotingsjaar;
- Een voorstel voor de bestemming van het positieve resultaat en een voorstel voor dekking in het geval van een negatief resultaat.

De memorie van toelichting op artikel 4.65 van het Waterschapsbesluit geeft aan dat, vanwege de bepaling dat alle activa voor het bedrag van de investering moeten worden geactiveerd, het verboden is reserves hierop in mindering te brengen.

De kapitaallasten van activa mogen wel uit een bestemmingsreserve worden gedekt. De memorie van toelichting op artikel 4.52 van het Waterschapsbesluit geeft aan dat, gezien het verbod op netto activeren, bestemmingsreserves die aangehouden worden voor dekking van kapitaallasten van activa duidelijk onderscheiden moeten worden van de overige bestemmingsreserves.

4.2.2 Reserves en voorzieningen bij AGV (zie ook 4.1.2.)

De (meerjaren)begroting is een financieel sturingsmiddel voor het bestuur. Hierin worden de ter beschikking te stellen budgetten bepaald, die uiteindelijk per kostendrager door de vast te stellen belastingtarieven moeten worden gedekt. Dit is inclusief de lasten die voortkomen uit investeringen.

Er moet een goede reden zijn om naast de budgetten uit de (meerjaren)begroting aparte reserves en voorzieningen in te stellen. Of anders gezegd: de reserves en voorzieningen moeten naast een duidelijke functie ook een toegevoegde waarde hebben.

Het algemene uitgangspunt is om het aantal soorten reserves en voorzieningen tot een minimum te beperken.

De keuze tussen al of niet reserveren is met nadruk een bestuurlijke afweging.

De volgende functies zijn voor reserves en voorzieningen te onderscheiden:

- de bufferfunctie: het kan wenselijk zijn om bij onvoorziene omstandigheden een buffer te hebben voor het opvangen van algemene onvoorziene tegenvallers
- de dekkings- of bestedingsfunctie, met name als de reserve of voorziening is gevormd als dekking voor toekomstige uitgaven
- de egaliseriefunctie, in het geval dat de reserves en voorzieningen zijn ingesteld om per jaar sterk fluctuerende uitgaven te egaliseren
- tot slot worden reserves ingezet als intern financieringsmiddel.

A. ALGEMENE RESERVES

Reserves zijn onderdeel van het eigen vermogen. De belangrijkste functie van het eigen vermogen is de bufferfunctie. Met een buffer kan worden voorkomen dat bij onvoorziene tegenvallers de bedrijfsvoering en, i.c. de uitvoering van de publieke taak, in gevaar komt.

Onvoorziene gebeurtenissen hebben de ongemakkelijke eigenschap dat deze niet zijn te voorspellen en ook in financiële zin niet zijn te kwantificeren. Om die reden is het in de praktijk ook moeilijk een goede inschatting te doen van een reële omvang van de aan te houden weerstandscapaciteit.

In theorie is eigen vermogen bij de waterschappen in principe niet noodzakelijk. Reserveren voor het opvangen van onvoorziene zaken is dan ook geen must. Inhoudelijk wordt verwezen naar hoofdstuk 5 Weerstandsvermogen van deze nota en de memorie van toelichting daarop.

Overwegingen van het bestuur bij het instellen van algemene reserves

Bij de begroting 2011 is besloten tot het instellen van risicofondsen, die volgens de verslaggevingsregels algemene reserves zijn.

Aanleiding daarvoor waren een aantal voorziene toekomstige ontwikkelingen, risico's en onzekerheden, die bij effectuering mogelijk financiële gevolgen voor AGV zouden kunnen hebben. Het betrof onder andere het Deltafonds, onderhoud waterkeringen en watersystemen, de Ronde Hoep en afwikkeling dijkverschuiving Wilnis.

a) Aard: omschrijving, functie en kenmerken

De algemene reserves (zowel voor de taak zuiveringsbeheer en een aparte voor de taak watersysteembeheer) zijn ingesteld om eventuele financiële gevolgen van toekomstige ontwikkelingen geheel of gedeeltelijk op te vangen. De algemene reserves hebben geen specifieke bestemming, maar fungeren als buffer om eventuele toekomstige substantiële tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen. De algemene reserves zijn in principe vrij besteedbaar.

b) Toevoegingen en onttrekkingen

Tot en met 2015 werd jaarlijks €500.000 aan elk van de algemene reserves toegevoegd. Bij de begroting 2016 is besloten de dotaties vanaf 2016 (tijdelijk) stop te zetten. Reden daarvoor was onder andere dat de overwegingen, die bij het instellen van de algemene reserves speelden, niet meer valide zijn. De financiële dekking van de toen voorziene ontwikkelingen en onzekerheden zijn momenteel onderdeel van de begroting en leveren geen aanvullende financiële risico's op.

Financiële gevolgen van tegenvallers en calamiteiten kunnen eventueel bij onvoldoende financiële dekking leiden tot een onttrekking uit de algemene reserves. Een bijdrage uit de algemene reserves is alleen mogelijk na voorafgaande besluitvorming door het algemeen bestuur.

De algemene reserves worden, als onderdeel van het eigen vermogen, ingezet als intern financieringsmiddel. Gelet op de relatief geringe omvang ervan is dit beperkt. Omdat de omvang jaarlijks kan fluctueren, wordt aan deze reserves rente op basis van het gemiddelde van 1-jaars kasgeld toegerekend.

c) Omvang van de algemene reserves

De algemene reserves mogen niet negatief zijn. De volgende maximale stand van de algemene reserves wordt aangehouden, waarbij is aangenomen dat de risico's bij het watersysteembeheer hoger worden ingeschat dan bij de taak zuiveringsbeheer.

- Algemene reserves zuiveringsbeheer: een maximale stand van 5% van het exploitatiebudget, dat overeenkomt met €4 miljoen. Met de jaarlijkse dotatie van €500.000 en zonder onttrekkingen kan in 2018 de maximale stand van circa €4 miljoen worden bereikt.
- Algemene reserve watersysteembeheer: een maximale stand van 10% van het exploitatiebudget, dat overeenkomt met €8 miljoen. Met de jaarlijkse dotatie van €500.000 en zonder onttrekkingen kan in 2026 de maximale stand van circa €8 miljoen worden bereikt.

B. BESTEMMINGSRESERVES

Bestemmingsreserves hebben in tegenstelling tot de algemene reserve wel een vooraf bepaalde bestemming. De regelgeving maakt onderscheid in:

- bestemmingsreserves voor tariefegalisatie, en;
- overige bestemmingsreserves.

B.1. Tariefegalisatiereserves zuiveringsheffing en watersysteemheffing

a) Aard: omschrijving, functie en kenmerken

In het kader van het afvlakken van tariefschommelingen zijn tariefegalisatiereserves per financieringsbron ingesteld; één voor de zuiveringsheffing en één voor de watersysteemheffing.

Naast egaliseren kan de reserve ook bijdragen aan het beperken van de tariefstijging. In de jaarrekening worden namelijk ook incidentele baten van bijvoorbeeld boekwinst op verkoop van eigendommen (woningen, grondpercelen) ten gunste van de tariefegalisatiereserve watersysteemheffing gebracht. Dergelijke posten zijn niet meegenomen in de voorcalculatie, waardoor deze meevaller achteraf extra bij de tariefsbepaling kan worden ingezet.

De reserve wordt over een voortschrijdende periode van 5 jaar in principe volledig ingezet bij de bepaling van het tarief in meerjarig perspectief. Dit betekent dat zij na vijf jaar niet tot nul zijn gereduceerd, maar dat de inzet van de reserves voortdurend over de termijn van 5 jaar wordt bepaald. Het is een bestuurlijke afweging om (bij de begroting en de tariefsbepaling) eventueel een hogere stand van de tariefegalisatiereserve aan het einde van de planperiode van de meerjarenraming bij de begroting aan te houden.

Toelichting op de toepassing: In de begroting zijn alle inkomsten en uitgaven verzameld, zowel voor het aankomend jaar, als voor de meerjarenraming. Naast de reguliere exploitatiekosten worden ook de begrote dotaties aan reserves (anders dan de tariefegalisatiereserves) meegeteld, omdat dit kostenbestanddelen zijn die ook door de tarieven moeten worden gedekt. De totale kosten van bijvoorbeeld de taak zuiveringsbeheer, gedeeld door het aantal op te leggen vervuilingseenheden voor dat jaar, geeft het rekenkundige tarief per jaar van de zuiveringsheffing. Als laatste stap wordt met inzet van de opgebouwde tariefegalisatiereserve een gelijkmatig verloop van de tarieven bepaald. Dit is immers de functie van een egalisatiereserve. De inzet van de tariefegalisatiereserve is een afgeleide

van de gewenste tariefontwikkeling en wordt daarom ook wel de sluitregel genoemd.

De tariefegalisatiereserve watersysteemheffing wordt bij de jaarlijkse tariefsbepaling –overeenkomstig het bepaalde in de Kostentoedelingsverordening AGV– per categorie ingezet naar verhouding van netto kosten per categorie.

De reserves hebben vanwege het fluctuerende karakter een beperkte financieringsfunctie.

b) Toevoegingen en onttrekkingen

De reserve wordt gevoed door positieve rekeningsresultaten; negatieve rekeningsresultaten komen ten laste van de reserve. Deze mutaties worden in het kader van de resultaatbestemming via een voorstel in de jaarrekening vastgesteld.

De egalisatiereserves worden als onderdeel van het eigen vermogen ingezet als intern financieringsmiddel. Omdat de omvang jaarlijks fluctueert, wordt aan deze reserves rente op basis van het gemiddelde van 1-jaars kasgeld toegerekend.

c) Omvang van de reserves

Er is geen maximum aan de reserves gesteld. Afhankelijk van de nettokosten per kostendrager en de omvang van het draagvlak vindt er jaarlijks een onttrekking uit, dan wel een toevoeging aan de reserve plaats. De prognose van de tarieven en de stand van de reserves strekt zich uit over de eerstvolgende 5 jaar. Het kan daarbij voorkomen dat in deze prognose de reservestand in enig jaar licht negatief uitvalt. Indien dit geschetste verloop bijdraagt aan een gewenst tariefsverloop, dan is een eenmalige en tijdelijke negatieve reserve acceptabel, ondanks dat de tariefegalisatiereserves in principe niet negatief mogen worden. Randvoorwaarde is dan wel dat de negatieve stand binnen een jaar moet zijn ingelopen.

Tariefegalisatiereserve Verontreinigingsheffing

Vanaf 2009 wordt er voor de directe lozingen op oppervlaktewater een heffing in rekening gebracht, waarvan het tarief is gekoppeld aan het tarief zuiveringsheffing. De opbrengst moet ten gunste van de watersysteemheffing worden gebracht en verlaagt daardoor de netto kosten én de tarieven van de watersysteemheffing. Vanwege de vaste verrekening met de watersysteemheffing is het instellen van een tariefegalisatiereserve verontreinigingsheffing niet aan de orde.

B.2. Overige bestemmingsreserves

B.2.1. Reserve "Te dekken exploitatiesaldo"

a) Aard: omschrijving, functie en kenmerken

Met de ingebruikneming van de rwzi Amsterdam-West zijn de rwzi's Oost en Zuid te Amsterdam in 2005 buiten gebruik gesteld. Deze installaties hadden nog een restant boekwaarde. Hiervan kon een deel worden afgeboekt door het aanwenden van de reserve "Verplaatsen rwzi Oost-Amsterdam", die hiervoor specifiek was ingesteld. Ook de van de gemeente Amsterdam ontvangen afkoopsom is zoals afgesproken in mindering gebracht op de oude boekwaarde. De resterende boekwaarde van de buiten gebruik gestelde installaties is in de jaarrekening 2006, op grond van de aangepaste regelgeving, onttrokken aan de nieuw gevormde bestemmingsreserve "Te dekken exploitatiesaldo".

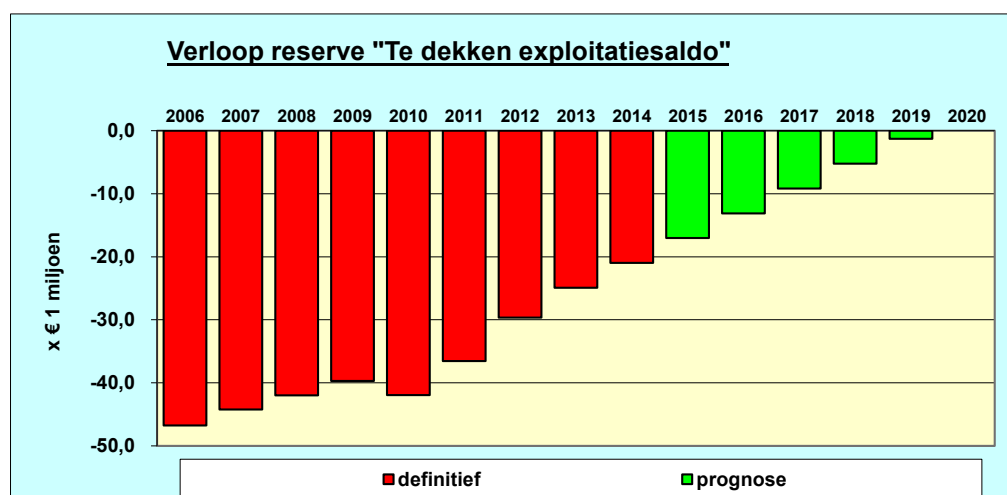
b) Toevoegingen en onttrekkingen

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2006 is besloten de negatieve reserve vanaf 2007 gedurende 30 jaar aan te voeden middels een jaarlijkse dotatie op basis van annuïteit. In 2008 is de dotatie op basis van annuïteit omgezet naar een jaarlijks vaste dotatie van €1.633.370 per jaar. Tevens is besloten dat incidentele baten binnen de zuiveringsheffing – ten gunste van deze reserve gebracht kunnen worden. Hierover dient afzonderlijke besluitvorming plaats te vinden via de resultaatbestemming in de jaarrekening.

Bij de begroting 2011 is besloten de dotatie vanaf 2011 extra te verhogen met structureel €1,8 miljoen per jaar; bij de begroting 2012 is besloten de dotatie vanaf 2012 extra te verhogen met structureel €0,5 miljoen per jaar. **Totaal bedraagt de vaste dotatie €3.933.370 per jaar.**

c) Omvang van de reserves

Per 31-12-2015 is de stand van de reserve teruggebracht naar €17.044.700 negatief. Met de jaarlijkse dotatie van €3.933.370 is de negatieve stand in het jaar 2020 volledig weggewerkt en komt de reserve op de na te streven stand van nul. Op dat moment wordt de reserve opgeheven. Eventuele incidentele baten ten gunste van de reserve verkorten de afbouwtermijn van de negatieve stand.

B.2.2. Fonds "Saneren Vecht"

a) Aard: omschrijving, functie en kenmerken

AGV en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat hebben medio december 2009 een bestuursovereenkomst ondertekend, waarin de afspraken zijn vastgelegd voor de sanering van de Vecht en een aantal zijwateren. In deze overeenkomst is vanwege de verontreiniging van de waterbodem een bijdrage van €70 miljoen opgenomen van het Rijk voor de sanering van de waterbodem. De bijdrage is ultimo december 2009 ontvangen. De werkzaamheden aan de betreffende watergangen zijn in de periode 2011-2015 uitgevoerd. Op grond van de verslaggevingsregels is een bestemmingsfonds ingesteld.

Toelichting:

Omdat er geen sprake is van subsidievoorwaarden op basis waarvan eventuele niet bestede middelen kunnen worden teruggevorderd door Rijkswaterstaat is de

bijdrage in 2009 verantwoord als bate, die bij de resultaatbestemming aan het eigen vermogen is toegevoegd. Binnen het eigen vermogen kunnen algemene of bestemmingsreserves worden ingesteld. Verantwoorden als bestemmingreserve is niet toegestaan, omdat niet het bestuur de bestemming van de middelen heeft bepaald, maar een derde. De accountant heeft geadviseerd een fonds in te stellen en verwijst naar hetgeen hierover is bepaald in de richtlijn voor de jaarverslaglegging (Art. 640.308: "Indien een deel van het eigen vermogen is afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de organisatie zou zijn toegestaan en deze beperking door derden is aangebracht, dient dit deel te worden aangemerkt als bestemmingsfonds.").

b) Toevoegingen en onttrekkingen

Het fonds moet vanwege de specifieke bestemming ervan volledig worden besteed aan uitgaven van het project saneren Vecht. Na de voorbereidingen, inclusief aanbesteding, zijn de betreffende baggerwerkzaamheden in het voorjaar van 2011 gestart. Vanaf die tijd worden de uitgaven via de exploitatie uit het fonds onttrokken.

Het fonds wordt als onderdeel van het eigen vermogen ingezet als intern financieringsmiddel. Omdat de omvang jaarlijks fluctueert, zou aan deze reserves rente op basis van het gemiddelde van 1-jaars kasgeld worden toegerekend. Gelet op de bijzondere omvang van het fonds en de flinke bijdrage ervan voor financiering wordt een uitzonderingsrente toegepast. Bij de kredietaanvraag is rekening gehouden met een rentebaten van €5,7 miljoen over de looptijd van het fonds, gebaseerd op een begroot rentepercentage van 2,95%. Dit percentage is een gewogen gemiddelde van:

- het gemiddelde van de rentevergoeding op deposito's voor 1, 2, 3 en 4 jaar;
- de helft van het voordeel op uitstel van financiering met externe geldleningen.

In de jaarrekening wordt de rentevergoeding telkens gebaseerd op de werkelijke rentepercentages.

c) Omvang van het fonds

De omvang van het fonds neemt gedurende de uitvoeringsperiode van het project af met de gemaakte uitvoeringskosten. De laatste werkzaamheden zijn in 2015 uitgevoerd; in 2016 vinden nog werkzaamheden van de nazorgfase plaats en worden een aantal zaken afgerond. Bij de financiële afrekening wordt het uiteindelijke saldo van het fonds definitief bekend. Vervolgens zal het fonds worden opgeheven en komt het dan aanwezige saldo ten gunste van de exploitatie. Het exploitatieresultaat wordt volgens de gebruikelijke wijze verrekend met de tariefegalisatiereserve watersysteembeheer.

C. VOORZIENINGEN

Volgens het Waterschapsbesluit kunnen voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen, waarvan de omvang nog niet vaststaat, maar wel ingeschat kan worden;
- aanwezige risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Bekende voorbeelden zijn een reorganisatievoorziening, een voorziening wachtgelden en een voorziening groot onderhoud.

Voorzieningen hebben een specifieke bestemming, waarbij er geen keuzevrijheid is voor wat betreft de hoogte van de voorziening. De financiële verplichtingen en risico's moeten concreet zijn. Die keuzevrijheid is er wel bij reserves. Anders dan bij de reserves, die een bestuurlijk karakter hebben, hebben de voorzieningen een kostenkarakter.

Op dit moment is er geen behoefte tot het instellen van voorzieningen. Tijdig worden de financiële consequenties van verplichtingen zo goed als mogelijk in de begroting van het betreffende jaar opgenomen.

Als er sprake is van telkens terugkerende grote periodieke uitgaven in het kader van de uit te voeren taak, die jaarlijks mogelijk kunnen fluctueren, wordt veelal gewerkt met onderhoudsprogramma's (o.a. groot onderhoud installaties, baggerwerken, e.a.). In die programma's worden de werken geïnventariseerd en dusdanig in de tijd gepland, dat er geen al te grote schommelingen in het budgettaire beslag per jaar ontstaan.

Onzekere risico's met betrekking tot niet kwantificeerbare verplichtingen moeten in de risicoparagraaf van de begroting en de jaarrekening worden vermeld.

Voorziening wachtgelden en pensioenverplichtingen bestuurders

Voor wachtgeld en pensioenverplichtingen van bestuurders heeft AGV geen voorziening ingesteld. Eind 2004 is besloten de uitvoering van de verplichtingen over te dragen aan Loyalis, een dochtermaatschappij van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Zij verzorgen de lopende uitbetalingen aan voormalige bestuurders, waarvoor de premie periodiek bij AGV in rekening wordt gebracht. Voor de zittende DB-leden zijn ter dekking van toekomstige verplichtingen koopsompolissen afgesloten, waarvoor periodiek een premie in rekening wordt gebracht. Deze premies worden jaarlijks in de exploitatiebegroting opgenomen. Met bovenvermelde regelingen zijn toekomstige verplichtingen prima afgedekt, waardoor een afzonderlijke voorziening overbodig is.

4.2.3 Mutaties in voorzieningen en reserves

Autorisatie

Met het instellen van reserves en voorzieningen moet wel het budgetrecht van het bestuur worden gewaarborgd. Immers wie reserveert, doet aan vermogensvorming, dat voorbehouden is aan het algemeen bestuur. Dit houdt in dat ook onttrekkingen uit reserves en voorzieningen onderhevig zijn aan besluitvorming van het algemeen bestuur.

In de jaarlijkse begroting moeten de vooraf geplande dotaties aan en onttrekkingen uit de reserves en voorzieningen met een onderbouwd voorstel worden toegelicht. In de jaarrekening vindt in het kader van de resultaatbestemming de definitieve mutatie op de vermogensbestanddelen plaats.

Rentetoevoeging

Reserves en voorzieningen kunnen worden benut als intern financieringsmiddel. Dit is bovenstaand per post aangegeven. De aanwezigheid van dit eigen vermogen

beperkt het beroep op de geld- en kapitaalmarkt. Hiermee wordt bespaard op het betalen van rente op externe geldleningen.

Over zowel het eigen als het vreemd vermogen wordt rente gecalculeerd, respectievelijk betaald. Volgens het Waterschapsbesluit (art. 4.2) moet de bespaarde rente vanwege financiering met eigen middelen (de reserves en voorzieningen) in de exploitatie als bedrijfseconomische rentelast worden verantwoord. Tegenover deze last staat een even grote rentebaten, die tegelijk als opbrengst op de exploitatie moet worden verantwoord. Deze rentebaten worden toegevoegd aan de reserves.

De hoogte van de toe te rekenen rente wordt gerelateerd aan de aard van de reserve. Reserves die continu aanwezig zijn en waaruit zeer sporadisch wordt onttrokken, zijn geschikter om ingezet te worden als een langdurig financieringsmiddel, dan een reserve waarin regelmatig mutaties plaatsvinden. Middelen die langdurig voor financiering ingezet kunnen worden, vragen in principe een hogere rentevergoeding dan korte financieringsmiddelen.

Voor lange financiering kan het percentage van de rente-omslag aangehouden, wat grofweg overeen komt met de gemiddelde rente van alle extern afgesloten langlopende geldleningen.

Voor korte financiering wordt de geldmarktrente toegepast. Aan de reserves die jaarlijks fluctueren wordt de rente van het gemiddelde van 1-jaars kasgeld toegerekend. Bij reserves, waarin de mutaties frequenter plaatsvinden wordt het gemiddelde van 3-maands kasgeld aangehouden.

5 WEERSTANDSVERMOGEN

5.1 UITGANGSPUNTEN EN RICHTLIJNEN

5.1.1 Algemeen

In de (meerjaren)begroting en achteraf in de jaarrekening moet in een aparte paragraaf inzicht worden geboden in het weerstandsvermogen en bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

5.1.2 Definitie weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

5.1.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van een organisatie is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onverwachte en mogelijk substantiële kosten te dekken.

De middelen die tot de weerstandscapaciteit kunnen worden gerekend zijn de reserves en voorzieningen, posten voor onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit.

De onvoorziene kosten van calamiteiten en onzekere gebeurtenissen moeten financieel zoveel mogelijk binnen de begroting worden opgelost. Bij onvoldoende dekking wordt een eventuele inzet van de algemene reserve bezien. In het uiterste geval wordt de tegenvaller meegenomen in de tariefsberekening voor het eerstvolgende belastingjaar.

AGV voert een terughoudend beleid waar het gaat om de vorming van afzonderlijke reserves of voorzieningen ter versterking van de weerstandscapaciteit. Reden daarvoor is dat AGV een gelijkmatige tariefontwikkeling voorstaat en dat de vorming van een afzonderlijke reserve gevolgen heeft voor de belastingdruk.

5.1.4 Risico's

Een risico is een onzekere gebeurtenis die effecten heeft op de organisatiedoelstellingen. Die effecten hoeven overigens niet per definitie negatief te zijn (m.a.w. een *risk* kan ook een *opportunity* zijn).

De omvang van een risico wordt bepaald door de kans dat een gebeurtenis zich voordoet, vermenigvuldigd met het effect.

AGV heeft veel te maken met bruto risico's (zie 5.2.4.) waarvan de kans dat een gebeurtenis zich zal voordoen gering is, maar waarvan het effect zeer groot kan zijn, bijvoorbeeld een dijkdoorbraak. Voor deze risico's zijn al veel beheersmaatregelen genomen, variërend van procedurele afspraken zoals dijkbewaking of een crisisplan, tot aan financiële maatregelen zoals verzekeringen, of de post onvoorzien binnen projecten. Risicomanagement is immers een belangrijke basis voor veel primaire bedrijfsprocessen zoals deze worden uitgevoerd door Waternet.

Het meest relevant zijn de risico's die resteren ná het nemen van beheersmaatregelen, de zogenaamde netto risico's. Het totaal van de belangrijkste netto risico's –het risicoprofiel– wordt periodiek herzien. In de taakuitvoering door Waternet is het risicomanagement georganiseerd conform de internationale norm NEN-ISO 31000, wat onder andere inhoudt dat risico's periodiek worden geïnventariseerd en geanalyseerd, dat er afspraken worden gemaakt over de beheersing van de risico's, dat de voortgang wordt gevolgd en geëvalueerd en dat er over risico's wordt gecommuniceerd.

Het risicoprofiel verschaft inzicht in de belangrijkste risico's die van invloed kunnen zijn op de beleidsdoelstellingen van het algemeen bestuur.

5.2 MEMORIE VAN TOELICHTING WEERSTANDSVERMOGEN

5.2.1 Algemeen (zie ook 5.1.1.)

In bijlage 2.c. zijn de relevante bepalingen uit het Waterschapsbesluit vermeld, die betrekking hebben op het weerstandsvermogen.

In genoemd besluit is bepaald dat voor het bestuur inzicht geboden moet worden in de financiële positie van het waterschap. Voor het beoordelen van de robuustheid van de financiële positie is onder andere inzicht nodig in de omvang en in de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Bij de meerjarenraming, de begroting en in de jaarverslaggeving moet een paragraaf worden opgenomen, die inzicht geeft in genoemde componenten.

De verdere invulling van het beleid omtrent het weerstandsvermogen wordt aan het waterschap zelf overgelaten.

Het beleid van AGV is op dit onderdeel gebaseerd op de volgende uitgangspunten:
Weerstandscapaciteit:

- Voor de aanvang van (grotere) projecten wordt een risico analyse uitgevoerd. Hiermee kunnen tijdig beheersmaatregelen binnen de projecten getroffen worden om risico's te beperken. Ook wordt binnen de projectraming een budget onvoorzien begroot dat is gemaximeerd op 10-15% (voor investeringen zie ook 3.2.4).
- Omdat budgetten onvoorzien rechtstreeks binnen de projecten zijn opgenomen, heeft AGV daarnaast geen algemeen budget onvoorzien begroot.
- In de reguliere bedrijfsvoering is voortdurend aandacht voor risico's en worden op basis van analyses adequate beheersmaatregelen toegepast.
- Onvoorziene gebeurtenissen laten zich niet voorspellen, alsmede de kosten daarvan. Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, daarop de gewenste omvang van de weerstandscapaciteit te baseren en dit als vaststaand beleid te formuleren.
- Voor het opvangen van eventuele belangrijke financiële tegenvallers zijn algemene reserves aanwezig, zij het van beperkte omvang.
- AGV streeft naar een gematigde ontwikkeling van de tarieven waterschapsbelastingen. De begroting bevat realistische ramingen. Toevoegen van extra budgetten voor verdergaande reservevorming zou een ongewenst verhogend effect hebben op de tarieven.

Dekking onvoorziene uitgaven:

- Onvoorziene kosten van calamiteiten en belangrijke financiële tegenvallers worden zo veel als mogelijk binnen de lopende begroting opgelost (hiermee worden ook de kredieten bedoeld en de budgetten voor onvoorzien binnen de projectramingen);
- Bij onvoldoende dekking wordt een eventuele inzet van de algemene reserves bezien;
- Als dat niet toereikend is, dan wordt de uitgaaf in de jaarrekening betrokken bij het rekeningresultaat en bij het voorstel van de resultaatbestemming, waar de mutaties op de reserves onderdeel van zijn.
- Afhankelijk van de aard van de kosten is er ook een mogelijkheid de uitgaven te activeren, waarvoor een krediet bij het bestuur aangevraagd moet worden. In dit geval komen de uitgaven via afschrijving gespreid over meerdere jaren ten laste van de exploitatie.

- In het uiterste geval komen onvoorziene uitgaven ten laste van de belastingtarieven. Hiermee wordt de zogenaamde onbenutte belastingcapaciteit aangesproken. In theorie is de onbenutte belastingcapaciteit onbeperkt, aangezien de waterschappen voor wat betreft de vaststelling van de tarieven volledig autonoom zijn en alle kosten, inclusief die van calamiteiten en onvoorziene tegenvallers, in principe volledig kunnen doorberekenen in de tarieven.

5.2.2 Weerstandsvermogen AGV (zie ook 5.1.2.)

De omvang van de weerstandscapaciteit moet regelmatig in verband worden gebracht met de risico's die bij de taakuitoefening worden gelopen. Het weerstandsvermogen kan gedefinieerd worden als "de mate waarin een organisatie met de weerstandscapaciteit de gedefinieerde risico's kan opvangen".

Een antwoord op de vraag hoe sterk het weerstandsvermogen moet zijn is niet eenduidig te geven, omdat noch het aantal, noch de omvang van onvoorziene omstandigheden voorspelbaar zijn. Doordat de risico's die waterschappen lopen verschillen, is het niet mogelijk een algemene norm te stellen. In de regelgeving zijn hiervoor geen verdere bepalingen opgenomen. Het is aan de waterschappen zelf een beleidslijn hierover te formuleren.

Noodzaak weerstandsvermogen

Financiële tegenvallers hebben bij de waterschappen geen gevolgen voor de continuïteit van het bedrijf.

Zoals blijkt uit de toelichting onder 5.2.1 zijn er middelen om eventuele risico's en calamiteiten financieel op te vangen, op de momenten waarop dit zich voordoet.

Historisch gezien zijn er weinig incidenten en calamiteiten geweest. In de afgelopen 18 jaar is er wegens onvoldoende dekking voor ca. €3,5 miljoen een beroep gedaan op de algemene middelen. Als gevolg van de dijkdoorbraak in Wilnis zijn eenmalige kosten van spoedvoorzieningen en extra inzet van personeel voor inspectie en dijkbewaking ten laste van de exploitatie gebracht. Kosten van de definitieve maatregelen zijn naar hun aard geactiveerd. De financiële effecten hiervan zijn meegenomen in de eerstvolgende meerjarenbegroting en via de geactualiseerde tariefsberekening gefaseerd aan de belastingplichtigen doorberekend.

5.2.3 Weerstandscapaciteit AGV (zie ook 5.1.3.)

In de bedrijfseconomie wordt het gezien als verstandig financieel beleid, om een bepaalde financiële buffer te hebben voor het opvangen van onvoorziene en onverwachte belangrijke tegenvallers. Een te geringe buffer zou risico's kunnen opleveren voor de financiële positie. Daarentegen blokkeert een te grote buffer onnodig andere bestedingsmogelijkheden en wordt het belastingniveau onnodig opschroeft.

Financiële tegenvallers hebben bij de waterschappen geen gevolgen voor de continuïteit van het bedrijf. In theorie zijn de middelen voor dekking van tegenvallers namelijk onbeperkt.

De middelen die tot de weerstandscapaciteit kunnen worden gerekend zijn bij AGV de algemene reserves, de posten voor onvoorzien binnen de projectramingen en

de onbenutte belastingcapaciteit. AGV beschikt niet over een algemeen budget Onvoorzien.

Andere posten binnen het eigen vermogen worden niet betrokken bij de bepaling van de weerstandscapaciteit. Het betreft het fonds "Saneren Vecht" en de reserve "Te dekken exploitatiesaldo". Dit zijn posten die na de bepaalde tijd worden opgeheven. Beide posten hebben een specifieke bestemming en zijn om die reden niet te betrekken bij de te bepalen weerstandscapaciteit. Dit laatste geldt ook voor de bestemmingsreserve voor tariefegalisatie.

Kwantificeren weerstandscapaciteit

Vanaf 2011 heeft AGV algemene reserves, die per eind 2015 een stand van €5 miljoen hebben bereikt. Bij de begroting 2016 is besloten de jaarlijkse dotatie van €500.000 aan elk van de beide algemene reserves stop te zetten.

Voor de waterschappen is de belastingheffing verreweg de belangrijkste bron binnen de weerstandscapaciteit. De waterschappen zijn voor wat betreft de vaststelling van de tarieven volledig autonoom en kunnen alle kosten, inclusief die van calamiteiten en onvoorziene tegenvallers, in principe volledig doorberekenen in de tarieven.

Met betrekking tot de buffer binnen de onbenutte belastingcapaciteit is aanvullend als uitgangspunt te stellen dat in het uiterste geval belastingverhogingen toegepast worden die maatschappelijk verantwoord zijn. De onbenutte belastingcapaciteit is wettelijk niet gemaximeerd. Als plafond hiervoor zou aangehaakt kunnen worden op de motie Veldhoven van juni 2011, waarin de regering is verzocht er op toe te zien dat de waterschapslasten niet meer dan 5% per jaar zouden mogen stijgen. Op basis hiervan is de onbenutte belastingcapaciteit maximaal te stellen op €7,5 miljoen.

5.2.4 Risico's AGV (zie ook 5.1.4.)

Overeenkomstig het Waterschapsbesluit moet in de (meerjaren)begroting inzicht gegeven worden in het risicoprofiel van AGV.

Risicomanagement wordt gedefinieerd als het continu en systematisch omgaan met onzekere gebeurtenissen die een effect kunnen hebben op de bedrijfsdoelstellingen. Het risicomanagementproces bestaat uit zes stappen: doelen vaststellen, risico's identificeren, risico's classificeren, risico's beheersen, beheersmaatregelen evalueren, en tenslotte leren, rapporteren en communiceren. Dit houdt in dat de belangrijke risico's systematisch geïnventariseerd worden, gekoppeld aan de doelstellingen. Er wordt dus niet alleen naar financiële risico's gekeken, maar ook naar de effecten voor de veiligheid, tijd, kwaliteit en reputatie. Er wordt onderscheid gemaakt in bruto risico's en netto risico's.

Bruto risico's

Bruto risico's zijn de in absolute zin belangrijkste risico's. Deze zijn geïnventariseerd door systematisch op de doelstellingen van schoon, veilig en voldoende water te toetsen. Voor AGV zijn dit:

- Dijkdoorbraak
- Wateroverlast in het voorzieningsgebied door hoge waterstanden
- Watertekort in het voorzieningsgebied

- Waterschade na heftige regenval
- Verontreiniging van oppervlaktewater of bodem
- Ernstige persoonlijke ongevallen

Het beheersen van de bruto risico's is het belangrijkste doel van de primaire bedrijfsprocessen in de uitvoering door Waternet. Veel ingrediënten van goed risicomanagement zijn dan ook al een integraal onderdeel van die bedrijfsprocessen. Zo wordt er met risicotoleranties gewerkt (in de vorm van normen en voorschriften), worden toleranties bewaakt (bijv. dijkinspecties, waterkwaliteitsbewaking), worden er maatregelen genomen bij overschrijdingen, en zijn er maatregelen getroffen om incidenten te beheersen (o.a. storingsdienst, calamiteitenorganisatie).

Beheersmaatregelen kunnen procedureel van aard zijn, zoals een Crisisbeheersingsplan met daaraan gekoppeld Bestrijdingsplannen, maar kunnen ook verzekeringen of andere voorzieningen zijn om bijvoorbeeld risico's van schade aan eigendommen (brand, diefstal, e.d.) af te dekken.

Netto risico's, risicoprofiel

Netto risico's zijn risico's die resteren nadat er beheersmaatregelen toegepast zijn, met andere woorden, de actuele risico's. De grootste bruto risico's zijn vaak niet de belangrijkste netto risico's, vanwege de beheersmaatregelen die er al genomen zijn.

De netto risico's vormen samen het risicoprofiel. Ze worden minimaal eens per jaar geïnventariseerd en geanalyseerd, en er worden afspraken gemaakt over de beheersing om het risico tot een niveau terug te brengen dat aanvaardbaar geacht wordt.

De belangrijkste netto-risico's voor de AGV taken zijn momenteel:

- De crisisorganisatie functioneert onvoldoende op het moment dat een incident wordt opgeschaald, of tijdens een calamiteit;
- Waternet voert onvoldoende omgevingsmanagement, doet dingen die de buitenwereld niet begrijpt en schaadt belangen in de omgeving zonder zich daar bewust van te zijn;
- Onbevoegden hebben toegang tot bedrijfsgegevens;
- Er treedt overlast op van hemelwater;
- Belangrijke informatiesystemen falen voor langere tijd dan acceptabel wordt geacht;
- Explosie van biogas/methaan;
- Er verschijnt negatieve berichtgeving over AGV;
- Er worden fouten gemaakt ten gevolge van onvoldoende deskundigheid.

Monitoring

De netto risico's en de toegepaste beheersmaatregelen worden gemonitord. Periodiek, minimaal eens per jaar, vindt een evaluatie plaats om vast te stellen of de beheersmaatregelen doeltreffend en doelmatig zijn, of er wijzigingen zijn die een herziening van de prioritering en behandeling van de risico's vereisen, en of er nieuwe risico's geïdentificeerd worden. De resultaten van deze evaluatie worden in de jaarrekening van AGV gerapporteerd.

Voor de bruto risico's geldt dat beheersing, monitoring en evaluatie via de primaire bedrijfsprocessen plaatsvindt en gerapporteerd wordt.

Verdere ontwikkeling van risicomanagement

Risicomanagement wordt in de taakuitvoering voor AGV op veel niveaus en in veel processen uitgevoerd, bijvoorbeeld bij alle grote (investerings)projecten.

Belangrijke beheersmaatregelen zijn o.a. het onderhouden en verbeteren van het Crisisbeheersingsplan met daaraan gekoppeld Bestrijdingsplannen.

Een andere ontwikkeling is dat het risicomanagement verder zal worden versterkt als nadrukkelijk onderdeel van de reguliere bedrijfsprocessen.

AFSCHRIJVINGSTABELActivumafschrijvingstermijn**1. Materiële activa:**

-Waterkeringen; aanleg, verbetering/reconstructie	40 jaar
-Waterkeringen; groot onderhoud	20 jaar
-Watergangen (aanleg en verbetering)	25 jaar
-Waterinrichtingsplan:	
-voorzieningen en waterbouwkundige aanpassingen	25 jaar
-Saneren waterbodems	25 jaar
-Gemalen (kwaliteits- en kwantiteitsbeheer)	25 jaar
-Verbetering/aanpassing bestaande gemalen:	
-civiltechnisch	reële levensduur, doch maximaal restant looptijd van het object.
-mechanische/elektrotechnisch onderdelen	reële levensduur, doch maximaal restant looptijd van het object en niet meer dan 15 jaar.
-Transportleidingen	40 jaar
-Rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)	30 jaar
-Verbetering/aanpassing bestaande rwzi:	
-civiltechnisch	reële levensduur, doch maximaal restant looptijd van het object.
-mechanische/elektrotechnisch onderdelen	reële levensduur, doch maximaal restant looptijd van het object en niet meer dan 15 jaar.
-Slibinstallatie	15 jaar
-Werkplaatsen	30 jaar
-Grond	--
-Overige	gelijk aan geschatte gebruiksduur
2. Immateriële activa:	
-Waterschapsverkiezingen	4 jaar
-Waterbeheerplan AGV	6 jaar
-Bijdragen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma	5 jaar
-Bijdrage aan rioleringsplannen (in buitengebied en waterkwaliteitsspoor)	25 jaar
-Bijdrage aan overige investering derden	gelijk aan geschatte gebruiksduur

RELEVANTE ARTIKELEN UIT HET WATERSCHAPSBESLUIT; **INVESTERINGEN EN AFSCHRIJVING**

Hoofdstuk IV De begroting en de verantwoording

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 4.2

1. Voor de meerjarenraming, de begroting, de jaarverslaggeving en de uitvoeringsinformatie wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd.

§ 2. De meerjarenraming en de toelichting

Artikel 4.7

In de toelichting op de meerjarenraming wordt ten minste afzonderlijke aandacht besteed aan:
c. de lopende en voorgenomen investeringen;

§ 5. Bijzondere bepalingen betreffende de balans en de toelichting

Artikel 4.38

Op de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid van het waterschap al dan niet duurzaam te dienen.

Artikel 4.39

Op de balans worden de passiva onderscheiden in vaste en vlottende passiva.

Artikel 4.40

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

Artikel 4.41

1. In de toelichting op de balans worden de immateriële vaste activa gespecificeerd in:

- a. afsluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- b. onderzoek en ontwikkeling;
- c. bijdragen aan activa in eigendom van:
 - 1°. bedrijven;
 - 2°. overheden;
 - 3°. overigen;
- d. overige immateriële vaste activa.

2. De post onderzoek en ontwikkeling wordt afzonderlijk toegelicht.

Artikel 4.42

Tot de materiële vaste activa behoren zowel werken die in exploitatie zijn als onderhanden werken. Onder de materiële activa worden mede begrepen activa waarvoor het waterschap financiële lease-contracten is aangegaan en waarbij het economisch eigendom bij het waterschap berust.

2. In de toelichting op de balans worden de materiële vaste activa gespecificeerd in:

- a. gronden en terreinen;

- b. vervoermiddelen;
 - c. machines, apparaten en werktuigen;
 - d. bedrijfsgebouwen;
 - e. woonruimten;
 - f. grond-, weg- en waterbouwkundige werken;
 - g. overige materiële vaste activa.
3. In de toelichting op de balans wordt van de materiële vaste activa aangegeven welke in erfpacht zijn uitgegeven.
4. In de toelichting op de balans wordt het verloop van de materiële vaste activa gedurende het begrotingsjaar gespecificeerd overeenkomstig het tweede lid, met uitzondering van de werken die aan het einde van het begrotingsjaar nog onderhanden waren, in een sluitend overzicht weergegeven. Daaruit blijkt, voor zover van toepassing:
- a. de boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar;
 - b. de investeringen of desinvesteringen;
 - c. de afschrijvingen;
 - d. bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief;
 - e. afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen;
 - f. de boekwaarde aan het einde van het begrotingsjaar.
5. In het overzicht, bedoeld in het vierde lid, worden de werken die aan het einde van het begrotingsjaar nog onderhanden zijn als één post vermeld.
6. In de toelichting op de balans wordt een totaaloverzicht gegeven van alle werken die aan het begin van het begrotingsjaar nog onderhanden waren en die lopende het jaar zijn gestart. Voor de werken die aan het einde van het begrotingsjaar nog een restantkrediet hadden, worden de verwachtingen weergegeven over het vervolg van deze werken.
7. Indien het waterschap voor de materiële vaste activa meerjarige operationele lease-contracten heeft afgesloten, worden de daarmee verband houdende financiële verplichtingen in de toelichting op de balanspost vermeld. Daarbij wordt ten minste weergegeven:
- a. de looptijd;
 - b. de aard van de verplichting;
 - c. de daarmee gemoeide bedragen;
 - d. eventuele andere relevante voorwaarden.

Artikel 4.43

In de toelichting op de balans worden de financiële vaste activa gespecificeerd in:

- a. kapitaalverstrekkingen aan:
 - 1°. bedrijven;
 - 2°. overheden;
 - 3°. overigen;
- b. leningen aan:
 - 1°. ambtenaren;
 - 2°. bedrijven;
 - 3°. overheden;
 - 4°. overigen;
- c. overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer.

Artikel 4.60

1. In de toelichting op de balans wordt aangegeven volgens welke methoden en termijnen de afschrijvingen worden berekend en wordt van iedere balanspost vermeld welke waarderingsgrondslag is gehanteerd.

2. Indien in de loop van het begrotingsjaar wijzigingen zijn aangebracht in de methoden en termijnen volgens welke de afschrijvingen worden berekend, wordt in de toelichting vermeld welke wijzigingen het hier betreft en wordt ingegaan op de redenen die tot wijziging hebben geleid.

Artikel 4.61

De aard en omvang van de aangebrachte dan wel geraamde waardeverminderingen van de leningen en vorderingen, bedoeld in artikel 4.66, achtste lid, van de vaste activa, bedoeld in artikel 4.68, eerste lid, en van de deelnemingen en voorraden, bedoeld in artikel 4.68, tweede lid, worden in de toelichting op de balans opgenomen.

Artikel 4.62

In de toelichting op de balans worden de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen vermeld waaraan het waterschap voor toekomstige jaren is verbonden.

§ 6. Waardering, activeren en afschrijven

Artikel 4.63

Inzet van middelen ten behoeve van onderzoek en ontwikkeling kan worden geactiveerd indien:

- a. de investering naar verwachting technisch uitvoerbaar is;
- b. de investering in de toekomst nut zal genereren; en
- c. de uitgaven die aan de investering zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Artikel 4.64

Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd indien:

- a. sprake is van een investering door een derde;
- b. de investering bijdraagt aan de publieke taak;
- c. de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen; en
- d. de bijdrage kan worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of het waterschap anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Artikel 4.65

1. Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden bijdragen van derden die in directe relatie staan met een actief op de waardering daarvan in mindering gebracht.

Artikel 4.66

1. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, met inachtneming van artikel 4.65, tweede lid.
2. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.
3. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs wordt opgenomen de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend. Een redelijk deel van de kosten van ondersteunende diensten van het waterschap kan in de vervaardigingsprijs worden opgenomen.
4. Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

5. Activa waarvoor het waterschap financiële lease-contracten is aangegaan en waarbij het economisch eigendom bij het waterschap berust, worden op basis van de nominale waarde gewaardeerd.
6. Van activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen.
7. Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd alsmede het eigen vermogen.
8. Bij de waardering van financiële vaste activa, uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar, kortlopende vorderingen en overlopende activa wordt rekening gehouden met oninbaarheid.

Artikel 4.67

1. De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.
2. Slechts wegens gegronde redenen mogen de afschrijvingen geschieden op andere grondslagen dan die welke in het voorafgaande begrotingsjaar zijn toegepast. De reden van de verandering wordt in de toelichting op de balans uiteengezet. Tevens wordt inzicht gegeven in haar betekenis voor de financiële positie en voor de baten en de lasten, aan de hand van aangepaste cijfers voor het begrotingsjaar of voor het voorafgaande begrotingsjaar.
3. Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur.
4. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 4.41, eerste lid, onderdeel a, maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.
5. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 4.41, eerste lid, onderdeel b, ten hoogste vijf jaar.
6. In afwijking van het derde lid is de afschrijvingsduur voor de immateriële vaste activa, bedoeld in artikel 4.41, eerste lid, onderdelen c en d, ten hoogste vijf jaar, tenzij gemotiveerd wordt dat een andere periode passender is.

Artikel 4.68

1. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
2. Voorraden en deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
3. Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling, indien de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Bijlage 2.B

RELEVANTE ARTIKELEN UIT HET WATERSCHAPSBESLUIT; **RESERVES EN VOORZIENINGEN**

Hoofdstuk IV De begroting en de verantwoording

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 4.2

3. Onder de baten en lasten worden ook begrepen de over het eigen vermogen en de voorzieningen berekende bespaarde rente.

Artikel 4.3

1. De meerjarenraming, de begroting, de jaarverslaggeving en de uitvoeringsinformatie geven volgens normen die voor waterschappen als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de ontwikkeling van de netto-kosten. In het bijzonder het algemeen bestuur moet in staat zijn zich een zodanig oordeel te vormen.

§ 2. De meerjarenraming en de toelichting

Artikel 4.7

In de toelichting op de meerjarenraming wordt ten minste afzonderlijke aandacht besteed aan:
f. de ontwikkeling van de waterschapsbelastingen in de komende jaren, mede in relatie tot de stand en het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie, als bedoeld in artikel 4.52, eerste lid, onderdeel b.

§ 3. De begroting en de toelichting

Artikel 4.11

2. De begroting bevat ten minste de volgende paragrafen, tenzij het desbetreffende aspect bij het waterschap niet aan de orde is:
e. onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;

Artikel 4.16

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken alsmede op het beroep dat op de overige bestemmingsreserves, bedoeld in artikel 4.52, eerste lid, onderdeel c, wordt gedaan.

Artikel 4.24

3. De begroting naar kostendragers geeft weer per kostendrager:
f. de geraamde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;

§ 4. De jaarverslaggeving en de toelichting

Artikel 4.32

1. De exploitatierekening naar kostendragers geeft per kostendrager:
f. bestemming van het resultaat op basis van besluiten die zijn genomen tijdens het begrotingsjaar;

- g. nog te bestemmen resultaat, waarbij in geval van een positief saldo een voorstel voor de bestemming hiervan en in geval van een negatief saldo een voorstel voor de wijze waarop dit tekort zal worden gedekt, wordt gedaan;
- h. de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

§ 5. Bijzondere bepalingen betreffende de balans en de toelichting

Artikel 4.50

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer.

Artikel 4.51

1. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat volgend uit de exploitatierekening naar kostendragers.
2. Het in het eerste lid bedoelde resultaat wordt afzonderlijk op de balans opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Artikel 4.52

1. Op de balans worden de reserves onderscheiden naar:
 - a. algemene reserves;
 - b. bestemmingsreserves voor tariefseglisatie, waaronder wordt verstaan reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven en niet specifiek besteed dienen te worden;
 - c. overige bestemmingsreserves.
2. Onder bestemmingsreserve wordt verstaan: een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Artikel 4.53

1. In de toelichting op de balans wordt per reserve het verloop gedurende het begrotingsjaar in een overzicht weergegeven, waaruit blijkt:
 - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
 - b. interne vermeerderingen;
 - c. interne verminderingen;
 - d. het voorstel voor de toevoegingen of onttrekkingen via de resultaatbestemming bij de programmarekening;
 - e. het saldo aan het einde van het begrotingsjaar.
2. Per reserve wordt de aard, reden, gewenste omvang, alsmede de in het eerste lid bedoelde toevoegingen en onttrekkingen afzonderlijk toegelicht.

Artikel 4.54

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum aanwezige risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Artikel 4.55

1. In de toelichting op de balans wordt elke voorziening afzonderlijk vermeld, overeenkomstig de volgende rubricering:

- a. voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen;
- b. voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen;
- c. voorzieningen voor overige onderhoudswerkzaamheden;
- d. voorzieningen sale and lease back-overeenkomsten;
- e. voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven;
- f. overige voorzieningen.

2. Per voorziening wordt het verloop gedurende het begrotingsjaar in een overzicht weergegeven, waaruit blijkt:

- a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
- b. vermeerderingen als gevolg van rentetoevoeging;
- c. overige interne vermeerderingen;
- d. interne verminderingen;
- e. externe verminderingen;
- f. saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

3. Per voorziening wordt de aard, reden en gewenste omvang, alsmede de in het tweede lid bedoelde toevoegingen en onttrekkingen afzonderlijk toegelicht.

Bijlage 2.C

RELEVANTE ARTIKELN UIT HET WATERSCHAPSBESLUIT; **WEERSTANDSVERMOGEN**

Hoofdstuk IV De begroting en de verantwoording

§ 2. De meerjarenraming en de toelichting

Artikel 4.7

In de toelichting op de meerjarenraming wordt ten minste afzonderlijke aandacht besteed aan:
e. het weerstandsvermogen, waarbij wordt ingegaan op aard, stand en verloop van de algemene reserves en de voorzieningen;

Artikel 4.8

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

§ 3. De begroting en de toelichting

Artikel 4.11

2. De begroting bevat ten minste de volgende paragrafen, tenzij het desbetreffende aspect bij het waterschap niet aan de orde is:

- g. weerstandsvermogen

Artikel 4.19

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.